

Markku Haavisto

Musiikki Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa

Musiikin pedagoginen merkitys osana kulttuuritoimintaa

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seamk

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituottaja (ylempi AMK)

Tekijä: Markku Haavisto

Työn nimi: Musiikki Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa

Ohjaaja: Satu Lautamäki

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 55

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyössä perehdytään Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja prosessiin, jonka myötä musiikin tarjontaa ja toimijoita saadaan osaksi Euran kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Työn tilaajana on Euran kunta. Työn tavoite on musiikin osuuden lisääminen kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa, sekä tämän myötä musiikin toimijoiden parempi saavutettavuus ja musiikkitoiminnan aktivoituminen kunnan alueella.

Työssä etsitään laajemmin merkitystä musiikkitoiminnalle, erityisesti pienen paikkakunnan tarjoamana toimintana. Musiikkikasvatuksen ja musiikkiharrastuksen pedagogiset merkitykset ja kulttuuriharrastuksen vaikutukset hyvinvoinnille ovat työn perusta. Työ on tehty nimenomaan Euran kunnan lähtökohdista ja ajatellen kunnan sijaintia, väestöä ja musiikkitoiminnan lähtökohtia kunnan alueella.

Opinnäytetyö toteutettiin musiikin ammattilaisista kootun työryhmän suunnittelutyöllä, jonka myötä musiikin osuutta kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa saatiin lisättyä. Tämän lisäksi tutkittiin musiikin merkitystä pedagogisesti ja tarkasteltiin musiikin merkitystä kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnassa.

Avainsanat: kulttuurikasvatus, kulttuuri, musiikki, pedagogiikka

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Seamk

Degree programme: Master of Culture and Arts

Author: Markku Haavisto

Title of thesis: Music in the Cultural Education Programme of the Municipality of Eura

Supervisor: Satu Lautamäki

Year: 2019

Number of pages: 55

Number of appendices: 2

This thesis focuses on the cultural education programme of the municipality of Eura and on the process of including music offerings and operators within the field of music as parts of the programme. This study was commissioned by the municipality of Eura. The purpose of this study is to increase the part music has in the cultural education programme of the municipality, so that different operators within the field of music could be reached better and the musical activities offered within the region could be increased.

In a broader view, this study discusses the importance of musical activities, especially when offered by a smaller municipality. The pedagogical importance of music education and musical hobbies, together with the positive impact cultural pastimes have on welfare, form the base of this study. This study was conducted especially from the viewpoint of the Eura municipality, considering the location, population and the basis for musical activities within the region.

This study was conducted through setting up a committee of professionals from the field of music. The committee successfully planned how to increase the portion of music in the cultural education programme of the municipality. Additionally, this study discussed the pedagogical importance of music and the purpose music has in a cultural education programme.

Keywords: cultural education, culture, music, pedagogy

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO.....	6
1.1 Työn tausta	6
1.2 Euran kunta ja sen musiikillinen kenttä.....	7
1.3 Musiikkitoiminnan järjestäminen Euran kunnan alueella.....	8
1.4 Työn tavoitteet.....	10
2 MUSIIKIN PEDAGOGINEN MERKITYS JA KULTTUURIKASVATUS.....	12
2.1 Kulttuurikasvatus	13
2.2 Kulttuurikasvatussuunnitelmat	15
2.3 Pedagogiikka.....	17
2.3.1 Musiikki ja lapsen kehitys.....	18
2.3.2 Musiikin vaikutus identiteettiin nuoruudessa.....	21
2.3.3 Motivaatio luovaan tekemiseen.....	22
2.4 Musiikin merkitys hyvinvoinnille ja oppimiselle.....	23
2.4.1 Musiikki varhaiskasvatuksessa.....	24
2.4.2 Musiikkiharrastuksen merkitys.....	25
2.5 Seurakunnan musiikki osana kulttuuria.....	26
3.TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENETELMÄT.....	27
3.1 Tapaustutkimus eli Case-tutkimus.....	27
3.2 Toteutus.....	28
3.3 Ryhmätyöskentelyn toteutus ja jatkotoimenpiteet.....	28
3.4 Haastatteluiden suunnittelu ja toteutus.....	30
4 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI.....	31
4.1 Kulttuurikasvatussuunnitelma.....	32
4.1.1 Päiväkotien.....	32
4.1.2 Perusopetuksen luokat 1–6.....	33
4.1.3 Perusopetuksen luokat 7–9 ja lukio.....	36

4.2 Haastattelut.....	38
4.3 Musiikkitoiminnan kehittäminen kunnassa ja kehittämissuunnitelma.....	40
4.4 Yhteenveto.....	44
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA OMA POHDINTA.....	47
5.1 Musiikkitoiminnan merkitys oman kokemuksen pohjalta.....	47
5.2 Ammatillinen näkökulmani.....	48
5.3 Yhteenvedoksi.....	50
LÄHTEET	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta

Syksyllä 2018 Euran kunnan kulttuuritoimesta oltiin minuun yhteydessä liittyen kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja musiikin osuuteen siinä. Euran kunnassa on laadittu kulttuurikasvatussuunnitelma vuosittain ja työn alla oli tällöin järjestyksessään kolmas kulttuurikasvatussuunnitelma. Haasteena Euran kunnan alueella on ollut musiikin vähäinen osuus kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnasta. Tämän on pääasiassa todettu johtuvan siitä, että vaikka yleisesti tiedetään, että kunnan alueella toimii muusikkoja ja musiikkikasvattajia, näiden toimijoiden tavoittaminen on ollut hankalaa. Toisaalta kulttuurikasvatussuunnitelma on ollut käytössä kunnan alueella vasta kaksi vuotta ennen tämän opinnäytetyön aloittamista ja on siis verrattain uusi asia.

Muut kulttuurin osa-alueet ovat paremmin edustettuna kulttuurikasvatussuunnitelmassa verrattuna musiikkiin ja muiden osa-alueiden toimijat ovat selkeämmin tavoitettavissa. Suunnitelmaan haluttaisiin perusopetuksen opetussuunnitelmaan pohjautuen työpajoja tai ns. oppimispaketteja musiikkiin, mutta tekijät puuttuvat tai sitten ne tekijät, jotka tiedetään ovat jo ylityöllistettyjä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmia on laadittu Satakunnan alueella Euran lisäksi Eurajoelle, Poriin ja Raumalle. Eurassa ollaan vuosittain haluttu luoda seuraavaksi lukukaudeksi uusi suunnitelma, jota uudistetaan. Kunnan alueella on vahva musiikkiperinne ja erityisesti kansalaisopistolla on perusopetuksen lisäksi ollut pitkään suuri vastuu lasten ja nuorten musiikkikasvatuksesta. On luonnollista, että musiikin osuutta halutaan vahvistaa kulttuurikasvatuksessa, varsinkin koska Euran kuntalaisilla on heikot mahdollisuudet päästä musiikkiopistojen oppilaiksi, johtuen siitä, että kunnalla on oppilaspaikkoja n. 40. Tiedetään myös, että musiikin toimijoita, erityisesti musiikin harrastajia, mutta myös musiikin ammattilaisia, kuten muusikkoja ja musiikkikasvattajia asuu kunnan alueella, mutta näiden tavoittaminen on työlästä.

Huomattavaa on myös se, mikä merkitys musiikilla ja musiikkikasvatuksella on alueella ja mitkä ovat asenteet musiikkiin harrastuksena Euran kunnan alueella.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on yleisesti ottaenkin melko uusi asia ja jo sinällään suunnitelman laatimisessa on tästä johtuvia haasteita. Eurassa tämän opinnäytetyön aikana on suunniteltu järjestyksessään kolmatta kulttuurikasvatussuunnitelmaa, johon siis tämän työn myötä pyrittiin lisäämään musiikin osuutta ja tavoittamaan musiikin toimijoita.

1.2 Euran kunta ja sen musiikillinen kenttä

Eura on n. 12000 asukkaan perinteinen maaseutupaikajä. Kulttuurielämä on yleisesti kunnassa vilkasta ja kunnan esihistoriallisen taustan huomioiden, kunta on merkittävä kulttuurihistoriallisesti koko maan mittakaavassakin. Valtakunnallisesti tunnetaan historian osalta mm. Luistarin kalmistot, Panelian Kuninkaanhautausmaahan, Euran emännän puku, sekä monet muut esihistorialliset löydöt, joiden kulttuurihistoriallinen arvo on mittaamaton.

Myös liikunta on euralaisessa kulttuurikentässä hyvin edustettuna. Lukuisat urheiluseurat tuovat aktiivista toimintaansa näkyville ja ovat erottamaton osa euralaisuutta. Musiikki on myös tärkeä osa euralaista kulttuurielämää, mutta se on ehkä näkymättömämpää verrattuna kunnan laajoihin liikuntaharrastusmahdollisuuksiin ja merkittävään esihistorialliseen arvoon.

Euran kunta on laaja ja sisältää kuntaliitosten myötä paljon kyläkeskuksia. Näitä tärkeimpiä kyläkeskuksia, jotka ovat ajan myötä kehittyneet taajamiksi ovat Eura, Kauttua, Hinnerjoki, Honkilahti, Kiukainen ja Panelia (Eura,[Viitattu 29.11.2019]). Ottaen huomioon kunnan pinta-alan laajuuden ja kyläkeskusten suuren määrän, on haasteita jo siinä, että kulttuuritoimintaa ja musiikkitoimintaa pystyttäisiin järjestämään tasapuolisesti kunnan alueella.

Kunnan alueella musiikkitoiminta on joka tapauksessa melko vilkasta. Kunnan alueella toimii useita kuoroja sekä puhallinorkesteri. Yksittäisiä musiikin harrastajia on suuri joukko. Ammattimuusikoita ja musiikkikasvattajiaakin kuitenkin sen verran, että musiikin toimijoiden tavoittaminen pitäisin olla vaivattomampaa. Myös seurakunnan musiikillinen toiminta on tärkeä osa kunnan musiikillista kenttää, koska musiikin ammattilaiset eli kanttorit johtavat tätä toimintaa.

Huomioitavaa on myös, että tärkein vapaan sivistystyön toimija musiikillisesti kunnan alueella on Sataopisto, jonka kurssitarjonnasta löytyy monipuolista musiikkitoimintaa, kuten kuoroja, laulun yksityisopetusta, soitonopetusta jne.

Yhdistysmuotoisia kuoroja kunnassa toimii edelleen ja, jotta näidenkin kuorojen toiminta olisi tulevaisuudessa varmallalla pohjalla, musiikin näkyvyyttä pitää lisätä ja harrastusmahdollisuuksia tukea kaiken ikäisten kuntalaisten kohdalla.

1.3 Musiikkitoiminnan järjestäminen Euran kunnan alueella

Kun tarkastellaan Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja sen merkitystä kunnassa musiikkiharrastuksen näkökulmasta ja musiikkikasvatuksen näkökulmasta, pitää ottaa huomioon kunnan alueella oleva musiikillinen toiminta, jota järjestetään lapsille ja nuorille. Näin voidaan tarkastella juuri Euran kunnan näkökulmasta toiminnan merkitystä. Perusopetukseen kuuluu luonnollisesti musiikki ja kulttuurikasvatussuunnitelman tarkoitus on olla perusopetussuunnitelmaan kuuluvan musiikinopetuksen tukena.

Merkittävä osuus kasvatuksellisesta vapaan sivistystyön musiikkitoiminnasta Euran kunnan alueella on kansalaisopistolla. Kiukaisten kunta liittyi Euraan 2009. Aikanaan Kiukaisten kansalaisopistosta tuli Euran kansalaisopistoon tärkeä musiikkikasvatuksellisen painotuksen lisäys. Kiukaisissa oli vuosikymmenten perinteet yksityisistä soittotunneista kansalaisopistossa. Vaikka soittotuntien pituus on vain 20min/oppilas, jo tämä mahdollisuus auttaa musiikin harrastajia oppimaan musiikkia omassa kunnassa. Toki Euran kansalaisopistossa oli ollut ennen Kiukaisten liittymistäkin musiikin instrumenttiopetusta ja musiikin opetusta, mutta

Kiukaisissa oli silloiseen kokoonsa nähden hyvin paljon musiikin instrumenttiopetusta kansalaisopiston järjestämänä, koska opetusta oli lähes jokaisella 1990-luvulla toimineella alakoululla ja ainakin neljänä viikonpäivänä. Tämän tiedän oman kokemukseni kautta.

Kunnan alueella on ollut ja on edelleen hyvin vaikea saada yksityistä soitto-opetusta ja oppilaitospaikat ulkopuolisiin musiikkiopistoihin ovat vähäiset. On ensiarvoisen tärkeää, että tämänkaltainen musiikkikasvatuksellinen toiminta säilyisi jatkossakin kaikkien euralaisten ulottuvilla, koska se luo pohjaa lapsen ja nuoren harrastustoiminnalle ja antaa edellytyksiä musiikilliselle kehitykselle ja musiikillisten taitojen saavuttamiselle. Kunnan alueelta on tämän toiminnan turvin päädytty myös musiikin ammattilaisiksi, joten kyseessä on toiminta, jonka tukeminen on tärkeää.

Sataopiston tarjonnassa lapsille ja nuorille suunnattuihin musiikillisiin palveluihin kuuluu mm. muskari ja instrumenttien yksilöopetus. Instrumenttien yksilöopetus on perinteisesti ollut Sataopistossa suosittua ja kaudella 2019-2020 bändisoitinten yksilöopetus eli kitaran, rumpujen, koskettimien tai basson opetuspaikat täyttyivät nopeasti. Tämän lisäksi säännöllistä bänditoimintaa on kuntalaisten taholta toivottu useasti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudeksi.

Myös seurakunnalta löytyy Eurassa esimerkiksi lapsikuoro ja nuorten gospelryhmä. Vaikka seurakunnan musiikkitoiminta on pääsääntöisesti tunnustuksellista, on se kuitenkin merkittävää ammattilaisten johtamaa musiikkitoimintaa ja tuo oman tärkeän lisäyksen kunnan musiikkielämään ja kulttuuriin.

Yksityisten toimijoiden toiminta kunnan alueella olisi vaikea saada taloudellisesti kannattavaksi. Kunnan alueella on totuttu kansalaisopiston maltillisiin kurssimaksuihin ja yksityiset toimijat eivät kykene tarjoamaan palveluitaan mielekkääseen hintaan, niin että oma yritystoiminta säilyisi kannattavana ja hinnat olisivat asiakkaille edulliset. Yksittäisten oppilaiden palveleminen onnistuu kyllä ammatinharjoittajiltakin, mutta esimerkiksi musiikin ryhmäopetusta yksityisen sektorin olisi vaikea järjestää kustannustehokkaasti.

Tämän vuoksi kunnan järjestämällä toiminnalla on suuri merkitys lasten ja nuorten musiikkiharrastukselle Eurassa ja kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa hyvän mahdollisuuden tutustuttaa oppilaita musiikkiharrastuksen käyttäjiksi.

1.4. Työn tavoitteet

Työn tavoitteena on kehittää musiikin roolia kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnassa siten, että vastaisuudessa musiikin osuutta olisi helpompi kehittää ja toimijoiden ja palveluntarjoajien tavoittaminen olisi helpompaa. Tavoitteena on tuoda musiikkia helpommin kuntalaisten käyttöön ja luoda jatkumo musiikin tarjonnalle. Tämän lisäksi työn tarkoituksena on selvittää musiikin merkitystä kulttuurin kentässä ja kulttuurikasvatussuunnitelmassa, sekä löytää perusteita musiikin tarjonnan merkittävyydelle.

Miksi musiikkiharrastus on merkityksellistä lapsille ja nuorille ja mihin kaikkeen se vaikuttaa? Työssä käsitellään musiikin tarjonnan merkitystä juuri Euran kunnan näkökulmasta. Musiikilla on suuria vaikutuksia hyvinvoinnille ja oppimiselle ja työssäni käsitelen näitä merkityksiä.

Nurmen (2019, 65) mukaan koulujen musiikinopetuksen väheneminen tulee näkymään tulevaisuudessa harrastuksen laskuna. Tämä on tärkeä huomioitava seikka suunnitellessa musiikillista toimintaa perusopetusikäisille. Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen ja Mäkinen (1993, 19) toteavat kulttuurin olevan jatkuvaa liikettä ja vuorovaikutusta.

Musiikki osana kulttuuria on erottamatonta, mutta musiikin merkitystä kulttuurille ja hyvinvoinnillemme ei aina nähdä merkittävänä. Jatkumo musiikin osuudelle kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa pitää turvata ja toimijoiden tavoittaminen pitää helpottua. Haasteena on miettiä Euran kuntaa ja kunnan kulttuurielämää, sekä musiikin harrastusmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia oppia musiikkia ja musiikin perusteita. Toisaalta Euran kunta on hyvä esimerkki perinteisestä suomalaisesta kunnasta.

Hyviä ja perustavanlaatuisia kysymyksiä Euran kaltaisesta kunnasta voisi olla esimerkiksi: Miten Euran kokoisessa kunnassa voidaan tarjota ja järjestää kuntalaisille hyvälaatuisia kulttuuripalveluja? Kun tiedetään kunnan kulttuurillisesti arvokas historia ja esi-historia ja tiedetään kunnan kulttuurielämän olevan vireää? Miten varmistetaan lasten ja nuorten kulttuurikasvatus ja sen myötä musiikkikasvatus, kun kunnassa ei ole omaa musiikkiopistoa?

Kunnan koon ja sijainnin huomioiden yksityisen sektorin ei siis ole kovin helppoa luoda kannattavaa toimintaa musiikkikasvatuksen ja musiikkitoiminnan kentälle yleisesti. On selvää, että mikäli jostain syystä Euraan ei tule omaa musiikkiopistoa, ovat lasten ja nuorten musiikkikasvatuksen ja musiikillisen harrastustoiminnan tärkeimmät väylät perusopetuksen lisäksi vapaa sivistystyö, johon Eurassa lukeutuu kansalaisopisto Sataopisto ja tämän lisäksi, ja tulevaisuudessa vielä mahdollisesti laajemminkin tavoitettava kunnan oma kulttuurikasvatussuunnitelma.

Laajempi tavoittavuus viittaa siihen, että kulttuurikasvatussuunnitelman musiikkitoiminta tavoittaa perusopetuksen opettajan päätöksellä kokonaisen koululuokan, kun taas vapaa sivistystyö tavoittaa ensisijaisesti musiikin harrastustoimintaan tavoitteellisesti pyrkivät. Koska kulttuurikasvatussuunnitelma tavoittaa tämän periaatteen myötä laajemmin oppilaita, voi se luoda enemmän motivaatiota harrastamiseen, jos sen myötä tavoitetaan potentiaalisia musiikin harrastajia, jotka innostuvat aiheesta.

2 MUSIIKIN PEDAGOGINEN MERKITYS JA KULTTUURIKASVATUS

Teoreettisen taustan lähtökohtana ovat lähikuntien kulttuurikasvatussuunnitelmat ja näiden vertaaminen Euran kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Pääasiallinen teoreettinen tausta on musiikin pedagogisessa ja hyvinvointia määrittelevässä kirjallisuudessa ja lähteissä. Musiikin vaikutukset oppimiselle ja hyvinvoinnille ovat kiistattomat. Musiikkiharrastuksella on monia hyviä vaikutuksia ihmiselle, puhumattakaan kehittyvälle lapselle ja nuorelle. Musiikin vaikutukset lapselle ja nuorelle ovat tärkeä peruste musiikin merkitykselle myös kulttuurikasvatussuunnitelmassa ja sen vuoksi aiheeseen on ollut tarpeellista perehtyä.

Huutilaisen [viitattu 2.11.2019] mukaan musiikkiharrastuksella on monia pitkäaikaisia vaikutuksia yleisesti kognitiivisissa toiminnoissa ja tämän vuoksi musiikkiharrastuksia pitäisi tarjota kaikille lapsille. Ajatellen maaseutupaikkakuntia, tämä on yksi tärkeä peruste kunnan tarjoamalle harrastustoiminnalla ja antaa merkityksen kulttuurikasvatussuunnitelman musiikkitoiminnalle. Kuntien kulttuuritoiminnasta säädetään valtakunnallisesti lailla, joka antaa vahvat perusteet kulttuuritoiminnan kehittämiseksi ja ylläpidolle.

Lain mukaan kuntien on järjestettävä kulttuuritoimintaa edistäen kulttuurin ja taiteen harrastamista, sekä paikallista identiteettiä tukevaa toimintaa. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019) Kulttuurikasvatussuunnitelma on osa laissa määriteltyä kuntien järjestämää kulttuuritoimintaa ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan perustuen se tuo tärkeän lisän perusopetukseen ja näin saadaan paikalliset toimijat mukaan. Laki antaa selkeän veloitteen kunnille huomioida kulttuuritoiminnassaan paikalliset olosuhteet, sekä kunnan väestöryhmien tarpeet. Kulttuurin ja taiteen yhdenvertainen saatavuus ja monipuolinen käyttö on perusteltu laissa.

Virolaisen (2015, 95) mukaan maamme kulttuuripolitiikan keskeisimpiä tavoitteita on taata kansalaisille tasavertainen kulttuuritarjonta, niin, että kaikilla olisi mahdollisuudet osallistua taiteeseen ja kulttuuriin riippumatta alueellisista tai sosiaalisista eroista. Tämä asettaa haasteita kulttuurityölle erityisesti pienemmillä paikkakunnilla ja korostaa paikallisten toimijoiden merkitystä osana oman alueen kulttuuritoimintaa.

2.1. Kulttuurikasvatus

Kun tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja musiikin osuutta siinä, on huomioitava yleisesti se mitä kulttuurikasvatus oikeastaan on ja mihin se perustuu.

Seilon (2012, 8) mukaan kulttuurikasvatuksen laajaan kokonaisuuteen kuuluvaksi taito- ja taidekasvatuksen, kulttuuriperintökasvatuksen ja museopedagogiikan. Musiikki kuuluu olennaisena osana taito- ja taidekasvatukseen ja on itseoikeutetusti osa laajaa kulttuurikasvatusta. Musiikki on laaja osa kulttuuria ja musiikin kokeminen voi olla kulttuurin kentässä passiivista, jolloin musiikkia pääsääntöisesti kuunnellaan tai sitten musiikki voi olla aktiivinen harrastus sisältäen musiikkitoimintaa.

Edelleen Seilo (2012, 8) toteaa, että Suomessa on kaksi osittain päällekkäistä termiä: kulttuurikasvatus ja taidekasvatus, vaikkakin vakiintuneempi termi alkaa olla kulttuurikasvatus. Kun olemassa olevia termejä on esimerkiksi musiikkikasvatus, taidekasvatus ja kulttuurikasvatus, voidaan niiden ajatella olevan päällekkäisiä. Taidekasvatus ja musiikkikasvatus termeinä kuuluvat osaksi kulttuurikasvatusta.

Kulttuurikasvatus sisältää taidetta, historiaa ja oman ympäristön tuntemusta. Kulttuurikasvatus on merkittävä väylä syventää omaa tietouttaan ja taitojaan ja erityisesti paikalliset kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat tärkeä osa kulttuurin tuntemusta.

Kulttuuri on osa sivistystä, jota perusopetus jo itsessään pitää sisällään. Kulttuurikasvatussuunnitelma tuo syventävän lisän tähän jo perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevaan kulttuurin ja taiteen opetukseen. Kulttuurikasvatussuunnitelma taas on suunnitelma siitä, miten kunnassa

toteutetaan kulttuuri-, taide-, ja kulttuuriperintökasvatusta lapsille ja nuorille tasavertaisesti(lastenkulttuuri, [viitattu 9.11.19]).

Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa kulttuurikasvatussuunnitelma mainitaan opetussuunnitelmaa täydentävänä. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014) Suunnitelmaa laadittaessa on tärkeää ottaa huomioon perusopetuksen opetussuunnitelma, koska kulttuurikasvatussuunnitelman on tarkoitus olla perusopetusta tukeva, eikä erillinen kokonaisuus. Tämä on ollut Eurassa lähtökohta kulttuurikasvatussuunnitelman laatimiselle.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa voidaan toteuttaa esimerkiksi tutustumisretkillä alueen kulttuurikohteisiin, työpajoilla paikallisten toimijoiden johdolla, esityksillä, taiteilijavierailuilla ja kouluissa tehtävillä ennakkotehtävillä. Yksi mahdollinen toteutustapa voi olla esimerkiksi ns. kulttuuripolku, jossa jokaiselle ikäryhmälle valitaan tietty kulttuurikohde tutustumiskohteeksi (kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 10.11.19]).

Keinot toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa ovat monenlaiset ja paikallisuus korostuu paikkakuntien suunnitelmissa. Tutustuminen eri taiteenaloihin suunnitelmassa voi olla pelkästään yleissivistävää tai sitten toiminnallisempaa ja taitoja kehittävä. Erilaiset toimintamuodot ovat toisiaan tukevia ja joka tapauksessa tukevat paikkakunnan kulttuuritoimintaa. Paikkakunnan kulttuurikohteisiin tutustuminen on tärkeää yleissivistyksen kannalta ja oman paikkakunnan kulttuuritoiminnan tuntemisen kannalta. Aktivoiva toiminta taas luo pohjan pitkäkestoiselle kulttuuritoiminnalle ja harrastuneisuudelle.

2.2. Kulttuurikasvatussuunnitelmat

Satakunnan alueella kulttuurikasvatussuunnitelma on käytössä Euran lisäksi Eurajoella, Raumalla ja Porissa. Eurajoki on Euran kokoluokkaan sijoittuva kunta. Rauma ja Pori taas ovat kaupunkeja. Se, miten eri paikkakunnilla suunnitelma on laadittu, liittyy olennaisesti paikkakunnan kokoon ja omiin kulttuuriperinteisiin. Tämän vuoksi varsinainen vertaaminen on vaikeaa. Kuitenkin sitä, mitä eri suunnitelmat pitävät sisällään musiikin osalta, voidaan verrata ja tarkastella paikkakunnan musiikillista kulttuuritaustaa.

Kaikki kulttuurikasvatussuunnitelmat ovat hyvin erilaisia ja toteutettu erilaisin tavoin. Myös musiikin osuudella on monenlaisia erilaisia käytäntöjä. On myös huomioitava, että kulttuurikasvatussuunnitelma saattaa olla käytössä useita vuosia muuttumattomana. Eurassa uusi suunnitelma laaditaan vuosittain.

Euran oma kulttuurikasvatussuunnitelma on alusta asti erottunut muista Satakunnan alueen suunnitelmista. Eurassa on haluttu luoda kulttuurikasvatussuunnitelma, jossa tarjotaan erilaisia paketteja eri kulttuurin aloilta. Paketissa mainitaan kohderyhmän ikä tai vuosiluokka koulussa, ajankohta, jonka aikana pakettia voi tilata, paketin kesto, eli onko kyseessä yksittäinen opetustuokio vai esimerkiksi kuuden oppitunnin mittainen kokonaisuus, paketin sisällönkuvaus sekä muut oleelliset tiedot riippuen toimintamuodosta. Kyseessä on siis toiminnallinen ja aktiivinen tapa tuottaa kulttuurikasvatusta.

Porin kaupungilla on osittain samankaltainen suunnittelu toiminnallisuutta ajatellen. Kulttuurikasvatussuunnitelmassa musiikki näkyy selkeästi. Jokaisella vuosiluokalle on suunniteltu musiikillista toimintaa aina laulamisen, bändisoiton, yhteissoiton ym. muodossa. Pori on iso kaupunki, eikä ole verrattavissa Euran kokoiseen kuntaan, mutta selkeät syyt musiikin osuudelle on helppo havaita. Porissa toimii Pori Sinfonietta ja musiikkioppilaitos Palmgren-konservatorio. Kun kaupungissa on vahvat perinteet musiikkikasvatukselle, on luonnollista, että musiikin osuus on täysin tasavertainen muun kulttuurikasvatuksen rinnalla (Porin kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 10.11.19]).

Raumalla kulttuurikasvatussuunnitelmassa vierailut eri kulttuurikohteisiin ovat pääasiallinen kasvatuskeino. Rauman suunnitelmassa näkyy musiikin osuudessa myös paikkakunnan oma musiikkiopisto. Raumalaiset kulttuurikohteet ovat kiitettävän hyvin esillä Rauman kulttuurikasvatussuunnitelmassa. Tosin Porin jokaiselle vuosiluokalle osallistavaa musiikkitoimintaa ei Rauman suunnitelmassa ole, vaan musiikki on osa vierailukohteita, joissa soittimiin tutustuminen on tärkeä osa vierailua. Eri kulttuurikohteiden näkyvyys suunnitelmassa oli hyvä (Rauman kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu 10.11.19]).

Tärkeä huomio verrattaessa Euraan on se, että Porissa ja Raumalla on musiikkioppilaitos ja vaikka musiikkioppilaitos ei olisi näkyvästä mukana kulttuurikasvatussuunnitelmassa, voidaan huomioida, että alueen musiikkikasvattajat on helpompi tavoittaa, verrattuna Euran kokoiseen kuntaan ja toisaalta heitä on enemmän. Euran naapurikunnassa Eurajoella suunnitelmassa musiikki mainittiin osana muuta toimintaa, mutta suunnitelmassa ei ole varsinaisia pajoja Euran tapaan (Eurajoen kulttuurikasvatussuunnitelma, [viitattu.10.11.19]).

Eurajoella ja Raumalla kulttuurikasvatussuunnitelma perustuu pitkälti vierailuihin ja tutustumiskäynteihin. Hyvä puoli tietysti on se, että näin kulttuurin eri osa-alueet ovat helppoja kohteita tutustumiseen. Eurassa kulttuurikasvatussuunnitelma on jo lähtökohtaisesti ollut selkeästi erilainen ja sisältänyt osallistavaa toimintaa perusopetuksen opetussuunnitelman tueksi.

Jokaisessa kulttuurikasvatussuunnitelmassa näkyy selkeänä osana paikallisuus, osittain myös yli kuntarajojen. Kun puhutaan kulttuurikasvatussuunnitelmasta, on lähtökohta tietenkin kunnan sisäisellä kulttuurilla, sekä lähialueen ja maakunnan kulttuurilla ja sen näkymisellä suunnitelmassa. Siinä mielessä kaikilla kulttuurikasvatussuunnitelmilla on yhtäläisyyksiä. Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on paikkakunnan kulttuuritoiminnalle ja perusopetukselle suuri merkitys ja on selvää, että suunnitelmia laaditaan tulevaisuudessa yhä useammalle paikkakunnalle.

2.3. Pedagogiikka

Kun tarkastellaan kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja huomioidaan sen tarkoituksellisesti olevan perusopetuksen opetussuunnitelman tukena, pitää ottaa huomioon musiikin pedagogiset näkökulmat olennaisesti se, mitä pitää huomioida pedagogisesti musiikkitoiminnassa ja miten musiikkitoiminnan merkitys perustellaan. On itsestään selvää, että pedagogiikan ja kasvatuksellisuuden näkökulman pitää olla olennainen osa kulttuurikasvatussuunnitelmaa. Musiikkikasvatus on osa kulttuuria ja musiikkikasvatuksen pedagogiset näkökulmat liittyvät oleellisesti perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja kulttuurikasvatussuunnitelmaan.

Ajatellen ylipäätään ympäröivää maailmaa ja perusopetusta tämänhetkisessä maailmassa, pitää musiikin harrastamiselle ja musiikin oppimiselle luoda mahdollisuuksia paikkakunnasta riippumatta. Tämä on yhdenvertaisuuden vuoksi oleellinen asia ja asettaa haasteita erityisesti pienemmillä paikkakunnilla. Yhdenvertaisuus ja eriarvoisuuden väheneminen on nykyaikaisessa koulumaailmassa tärkeä asia. Koulutus tärkeä osa yhdenvertaisuuden kokemista ja sama kokemus laajenee harrastustoimintaan. Rinteen ym. (2018, 94) näkemyksenä on, että koulutuksen kaltaiset järjestelmät yhteiskunnassa ehkäisevät eriarvoisuutta.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tuo tämänkaltaisen ajattelun erittäin lähelle, koska kulttuurikasvatussuunnitelman tarjoama opetus on tarjolla Eurassa koko kunnan alueella samankaltaisena, eikä ole sinänsä sidottu alueellisesti tai kouluittain. Näin kulttuurikasvatus on kaikkien varhais-, ja perusopetuksen oppilaiden saatavilla. Tämä on seikka, jota ei välttämättä huomioida, mutta yhdenvertaisuus toteutuu erittäin hyvin kulttuurikasvatussuunnitelman osalta. Musiikin opetus on yhdenvertaisuuden kannalta tärkeä opetettava aine, muutenkin. Nykyaikaisessa perusopetuksessa huomioidaan yksilölliset taidot ja oppilaiden henkilökohtaiset lähtökohdat.

Juntusen, Nikkasen & Westerlundin (2013, 111) mielestä musiikinopetuksessa yhteisötoiveet voidaan helposti erilaisten oppilaiden lähtökohtien ja valmiuksien mukaisesti. Näin musiikin oppimisen tasa-arvo toteutuu.

Musiikki on aine, jota jokainen oppii omista valmiuksistaan ja jokaisella on yhdenvertaisuuteen vedoten oikeus harrastaa musiikkia. Musiikin harrastusmahdollisuuksilla on tärkeä osa yhdenvertaisuuden kannalta. Kaikille paikkakunnan lapsille pitää yhdenvertaisuuden vuoksi luoda yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa musiikkia. Myös peruskoulun musiikkikasvatuksella on merkitys musiikkiharrastuksen tukemisessa.

Aikaisempina vuosikymmeninä oppilasta saatettiin kieltää laulamasta, sen perusteellisemmin asiaan syventymättä, kuten olen omilta iäkkäimmiltä oppilailtani kuullut. On selvää, että jokaisella on omanlaisensa taidot, ja myös oma kokemukseni on se, että musiikissa on helppo löytää yhdenvertaisuuden periaatteita ja etsiä jokaiselle oma tapa toimia musiikissa erityisesti ryhmäopetuksessa.

2.3.1 Musiikki ja lapsen kehitys

Yleisesti tiedämme sen, miten mukavalta musiikin harrastaminen ja musiikin kuuntelu tuntuu. Musiikki on monelle vähintäänkin elinikäinen harrastus ainakin jossain muodossa. Musiikin vaikutukset ovat kiistatta valtavat erityisesti emotionaalisesti, mutta harvemmin huomioidaan musiikin laajat vaikutukset oppimiseen ja lapsen kehitykseen.

Luokkalan (2018, 12) mukaan musiikilla on suuri merkitys lapsen kehitykseen niin fyysisten, psyykkisten, kuin sosiaalisten taitojenkin osalta, sekä hyvinvoinnin osalta. Tämä antaa vahvan viestin musiikin tärkeydestä jo alle kouluikäisten lapsen parissa. Riippumatta kunnan koosta, yhdenmukaisuuden perusteella varhaisiän musiikillinen toiminta on erittäin tärkeää järjestää. Vaikka kulttuurikasvatussuunnitelma ei voi täyttää varhaisikäisen liittyvän musiikkikasvatuksen tarvetta, suunnitelman tarjoamat mahdollisuudet varhaisiän musiikkikasvatuksessa on helpompi löytää ja huomioida

varhaisiän musiikkikasvatuksen tärkeys riippumatta kunnan koosta. Tämä on vahva peruste myös siihen, että musiikkitoimintaa tarjotaan kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa päiväkotikäisille. Myös Tarkkosen & Sassin (2006,13) mukaan päiväkodin musiikkikasvatuksella voidaan edistää lapsen kielellisiä, kehollisia, yhteisöllisyyteen ja tunne-elämään liittyviä kasvatustavoitteita.

Musiikin vaikutukset ovat huomattavia ja on tärkeää ja merkittävää painottaa musiikillista toimintaa jo ennen kouluikää. Musiikki osana kulttuuria ja kulttuurikasvatusta auttaa tukemaan päiväkotikäisiä lapsia. Kielelliset vaikutukset lähtevät ennen kaikkea laulamisesta ja voivat kokemukseni mukaan auttaa artikulaation kehittämisessä. Tämän lisäksi laulamisaalla on laajempia vaikutuksia esimerkiksi ryhtiin ja hengitykseen liittyen.

Musiikkitoiminnan varhainen aloittaminen parantaa harrastusmahdollisuuksia tulevaisuudessa. Kun musiikki on osa arkea, siitä tulee miellyttävä rutiini lapselle. Lapsi kokee musiikin oppimisesta nautintoa, kun musiikillisen toiminnan haasteet ovat oikeassa suhteessa oppijan kykyihin nähden. Kasvava lapsi tarvitsee tällaisia minuuden kasvua tuottavia kokemuksia (Ruokonen 2016,10).

Musiikin merkitys onnistumisen ilon tuottajana on siis merkittävä ja tällä on suuri vaikutus lapsen itsetunnon kehittämiseen. Lapsen musiikillisessa toiminnassa on huomioitava leikillisuus. Erityisesti alle kouluikäisillä lapsilla musiikillinen toiminta pitää järjestää leikin kautta ilman liiallista tavoitteellisuutta. Tämä on musiikkileikkikoulutoiminnassa erityisesti huomioitava asia. Pienen lapsen kiinnostus musiikkiin säilyy parhaiten, kun toiminta perustuu leikkiin ja vuorovaikutuksellisuuteen.

Ruokonen (2016, 37–38) huomauttaa, että mielikuvat ja leikki ovat lapsen ajattelun ja sisäisen esittämisen eri muotoja, leikin ollessa lapselle sellainen toiminnan muoto, jossa motivaationa on todellisuuden sulauttaminen minään.

Myös Ruokosen, Rusasen ja Välimäen (2009, 23) mukaan musiikilliset havainnointiin liittyvät leikit ja äänikokeilujen tekeminen kehittävät lapsen luovuutta

ja ongelmanratkaisukykyjä lapsen samalla oppiessa leikin välityksellä musiikin ja äänen viestintätaitoja tutustuessaan ääneen viestimisen välineenä.

Leikkisyys motivoi lasta tutustumaan musiikkiin ja sitä kautta rikkaaseen äänimaailmaan. Ääni viestimisen välineenä auttaa lasta artikulaatiossa ja viestintätaidoissa yleensä. Leikin kautta musiikin oppiminen alle kouluikäisenä on selkeästi helpompaa ja mielekkäämpää, kuin tavoitteellisen toiminnan kautta. Tämä korostuu ryhmätoiminnassa lasten kanssa ja on myös oma kokemukseni asiasta.

Musiikin on aivotutkimuksissa todettu vaikuttavan positiivisen voimakkaasti lapsen aivotoimintaan vaikuttaen laaja-alaisesti oppimiseen, sekä hahmottamisen kykyyn ja keskittymiseen. Musiikin vaikutus myös persoonallisuuteen ja sosiaalisiin taitoihin on tunnetusti merkittävä ja on huomioitava kokonaisvaltaisesti musiikin vaikutus lapsen kehityskaaressa. Kun otetaan huomioon leikkisyys ja musiikin voimakkaat vaikutukset lapsen kehitykseen, voidaan huomioida musiikillisen toiminnan suuri merkitys. (Ruokonen 2016, 14.)

Nurmen (2019, 60) mielestä musiikin ryhmämuotoinen harrastaminen voi mahdollistaa rentoutumista, ystävyysuhteiden solmimista, sosiaalisten ja tyhmätyötaitojen kehitystä, itsehillinnän oppimista, sekä vastuullisuutta ja sosiaalisten taitojen kehitystä. Tämä on merkittävä huomio musiikkitoiminnan vaikutuksista erityisesti lapsuudessa, jolloin sosiaalisia taitoja aletaan oppia, puhumattakaan itsehillinnästä ja pitkäjänteisyydestä, joka varmasti kehittyy musiikkiharrastuksen myötä. Musiikki vaatii harrastajaltaan motivaatiota sekä kärsivällisyyttä. Kun harrastaja huomaa kehityksensä, motivaatio kasvaa ja halu taitojen kehittämiseen.

Ruokonen (2016, 13) toteaa, että musiikillisella toiminnalla edistetään lapsen mielikuvituksen ja itseluottamuksen tunnetta, sekä fyysisten, kognitiivisten, sosiaalisten ja emotionaalisten vahvuuksien ja taitojen kehittymistä. Kun musiikki on luonnollisena osana arkea jo päiväkodista alkaen, mahdollisuudet musiikin harrastamiseen kasvavat ja motivaatio musiikin oppimiseen. Vaikka musiikkia voi alkaa harrastaa minkä ikäisenä tahansa, voidaan todeta, että suurin osa musiikin aktiivisista harrastajista ja ammattilaisista ovat aloittaneet harrastuksen viimeistä

perusopetuksen alettua. Lasten suhde musiikkiin on luontainen ja sen tukeminen elämä alusta alkaen on tärkeää. Leikillisuus kuuluu olennaisena osana lapsen jokapäiväiseen arkeen ja myös musiikki.

Nurmen (2019, 32) mukaan lapsella on kyky tuottaa spontaaneja lauluja kaksivuotiaaksi mennessä ja tämän jälkeen pystyvät jäljittelemään tutuksi tulleita lauluja.

Hän myös toteaa, että lapsen lauluinnon motivoimiseksi on tärkeää, että laulaminen ja laulun kuuleminen on osa lapsen jokapäiväistä elämää. Lyhyiden laulun liittäminen päivittäisiin rutiineihin, kuten päiväunille menoon tai ruokailuun sopivat erinomaisesti lapselle.

Ruokosen (2016, 64) mielestä innostava musiikkikasvatus vahvistaa lapsen suhdetta musiikkiin ja mielenkiintoa erilaisiin musiikkikulttuureihin tuoden pohjaa elinikäiselle harrastukselle musiikin parissa. Edelleen hän (2019, 64) toteaa, että musiikillisia tietoja ja taitoja opitaan käytännön kautta, eli soittaen, laulaen, kuunnellen, improvisoiden ja liikkuen, huomioiden taiteiden välinen työskentely.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutus musiikin osalta perustuu pitkälti luovuuteen ja innostavuuteen ja toteuttaa motivoivaa toimintaa lasten ja nuorten kanssa. Musiikki on siis hyvin merkittävä harrastusmuoto varhaislapsuudesta asti ja korostuu 7–12-vuotiaana luoden teini-iässä suuret mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen. Tärkeä osa kulttuurikasvatussuunnitelmaa on kulttuurinen osaaminen ja tämän tulee näkyä suunnitelmaa laadittaessa.

Ruokosen (2016, 67) mukaan kulttuurinen osaaminen vuorovaikutus-, ja ilmaisutaidot kehittyvät lapsella luontaisesti musiikin yhteistoiminnan parissa. Musiikki on viestinnän välineenä vahva osa kulttuuria jo maailmanlaajuisesti ajateltuna ja lapsen tutustuttaminen musiikkiin antaa pohjaa myös erilaisiin kulttuureihin tutustuessa. Erityisesti merkittävää on aloittaa oman paikkakunnan kulttuurin pohjaavasta toiminnasta.

2.3.2. Musiikin vaikutus identiteettiin nuoruudessa

Anttila ja Juvonen (2006, 120) esittävät, että musiikin merkitys nuoren elämässä liittyy koko elämän kokemiseen ja omiin käsityksiin itsestä ja maailmasta.

Jokaisella sukupolvella on oma musiikillinen kielensä. Nuorten ääni on osa musiikin ääntä kullakin aikakaudella. Nuorella musiikki liittyy voimakkaasti käsityksiin omasta itsestä ja elämästä ja toimii peilinä omille kokemuksille. Kulttuurikasvatussuunnitelma on tässä suhteessa avain-asemassa ja suunnitelmaan on tärkeä sisällyttää 7.-9.-luokkalaisille juuri sellaista musiikillista toimintaa, joka tukee identiteettiä ja oman äänen kuulumista.

Louhivuoren, Paanasen & Väkevän (2009, 227) mukaan musiikki tarjoaa monipuolisen keinon nuoren identiteetin rakentamiselle. Jos nuori löytää ns. ”oman juttunsa” musiikillisesti, voi se kantaa läpi elämän. Identiteetin rakentuminen teini-iässä on hankala vaihe jokaisen elämässä ja tunteiden liittäminen musiikkiin on olennainen osa sitä.

Edelleen Louhivuoren ym. (2009, 228) mukaan musiikki on ainutlaatuinen väline, jolla lähestyä nuoria ja tukea heidän kasvuaan. Nuorille on siis ensiarvoisen tärkeää luoda kunnan sisällä mahdollisuuksia musiikilliseen toimintaan. Ottaen huomioon musiikin vaikutukset identiteettiin ja kokemuksiin elämästä, on nuorille tarjottava musiikkitoiminta tärkeää sisällyttää myös kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Musiikki on merkittävä väline ajatellen hankalia elämänvaiheita, jolloin musiikilla on suuri merkitys identiteetin vahvistajana nuoren elämässä.

2.3.3. Motivaatio luovaan tekemiseen

Musiikki harrastuksena ja oppimisen välineenä vaatii motivaatiota toimiakseen. Jos oppilaalla ei ole kiinnostusta musiikkiin harrastuksena, ei musiikkitoiminta oppilaalla kehity. Tärkeä osa motivaatiota on innostava ohjaus musiikkitoiminnassa, sekä perusopetuksessa, että vapaassa sivistystyössä ja harrastustoiminnassa. Motivaatiota ylläpitää myös oppilaan tiedollisten ja taidollisten vahvuuksien sopiva haastaminen, niin että oppilas kokee musiikillisen toiminnan palkitsevaksi.

Karppinen, Ruokonen ja Uusikylä (2008, 82) toteavat musiikkikasvatuksen tulevaisuuden haasteina olevan mm. motivaation herättäminen musiikkia kohtaan.

Kun tarjotaan luovaa toiminnallista musiikkitoimintaa, se edistää motivaatiota musiikkia kohtaan. Perusopetuksen opetussuunnitelma korostaa luovuutta musiikin opetuksessa. Luovuus ruokkii motivaatiota edistää halua musiikillisen toiminnan ylläpitämiseen. Vähäisilläänkin tiedoilla ja taidoilla voi harrastaa musiikkia luovasti. Luovuus on tärkeimpiä musiikkiharrastuksen motivaation lähteitä nykyaikaisessa perusopetuksessa ja tätä kulttuurikasvatussuunnitelma tukee.

Ojalan ja Väkevän (2013, 11) mukaan luovia musiikillisia mahdollisuuksia korostava näkökulma on yleiselle nykyaikaiselle musiikkikasvatukselle ominaista. Perusopetuksen opetussuunnitelman korostaa luovuutta ja varsinkin säveltämistä luovuuden keinona musiikin opetuksessa. Oman musiikillisen maailman tuominen kuultavaksi on varmasti luovuuden kannalta merkittävä asia ja on olennaista huomioida tämä nykyaikaisessa musiikkikasvatuksessa kaikkialla ja kaikilla kouluasteilla. Motivaatio luovaan tekemiseen löytyy juuri siitä, että oppilas kykenee tuomaan oman maailmansa muiden kuultavaksi ja tähän on resurssien rajoissa luotava mahdollisuuksia jo perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan.

Edelleen Ojalan ja Väkevän (2016, 46) mielestä kaikenlainen oma musiikillinen tuottaminen vahvistaa keksimisen kykyjä ja tahtoa luovaan ilmaisuun. Tällaista musiikillista tuottamista voi olla monenlaista. Esimerkiksi säveltäminen tai improvisointi soittimella. Oppilaan omalle luovuudelle on annettava tilaa ja sen kautta luovuuden kokeminen korostuu.

Keskeisintä musiikkitoiminnassa on musiikin oppiminen musiikista käsin ja äänen, sekä äänellä ilmaisun tutkimista ja musiikin luomisella (Ruokonen 2016, 114). Musiikin maailma on niin rikas ja laaja, että tilan antaminen luovuudelle ja musiikillisille kokeiluille on tärkeää. Musiikilliset kokeilut ja äänimaailmat motivoivat kokeilemaan lisää. Näin ollaan tilanteessa, jossa motivaatio ja luovuus kasvavat.

2.4. Musiikin merkitys hyvinvoinnille ja oppimiselle

Lehtiranta (2015, 101) toteaa, että musiikin vaikutukset ovat fysiologisia, emotionaalisia, mentaalisia, terapeuttisia ja syvähenkisiä. Hänen mukaansa musiikin avulla voidaan aktivoida ja rauhoittaa monia mentaalisia toimintoja. Musiikki on siis taidemuoto, jonka vaikutukset meihin ovat valtavan laajoja. Musiikin merkitys harrastuksena ja pelkästään kuunneltuna ovat kiistattomasti valtavat. Musiikin rauhoittavat ja aktivoivat vaikutukset ovat näin ollen hyvin merkittäviä jos ajattelemme musiikkitoimintaa aina varhaiskasvatuksesta peruskoulun loppuun asti. Ajatellen erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, saattaa musiikki olla välineenä avuksi varsinkin keskittymistä ja rauhoittamista tukevana.

Nurmen (2019,15) mukaan musikaalisuus on synnynnäistä ja tämä on huomioitavissa jo vastasyntyneistä. Musiikillinen toiminta on ensiarvoisen merkittävää kaiken ikäisille ja tämä on vahva peruste musiikkitoiminnan tuottamiseen yhdenvertaisesti. Jokainen meistä on jollakin tavalla musikaalinen. Vaikka ei olisi vahva laulaja tai soittaja, niin jokainen vähintäänkin kuuntelee musiikkia ja mielimusiikki määrittelee identiteettiämme. Tämä on mielestäni vahva peruste musikaalisuudelle.

Musiikki on kokonaisvaltainen taiteenmuoto. Musiikin harrastaminen voidaan aloittaa jo ennen syntymää ja on olemassa myös raskaudenaikaista muskaritoimintaa sekä tietynlaisia kaiuttimia, joiden kautta lapselle voidaan kuunteluttaa musiikkia jo kohdussa. Keskitymme musiikkitoimintaan pääsääntöisesti vasta syntymän jälkeen, mutta on mielenkiintoista huomioida, että todellisuudessa musiikki vaikuttaa aivoihimme ja kehittymiseemme koko olemassaolomme ajan jo ennen syntymäämme.

2.4.1. Musiikki varhaiskasvatuksessa

Ennen perusopetusta ja jopa päivähoitoa lapsen musiikillinen toiminta tukee kaikkea tulevaa kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksessa toteutettavalla musiikkikasvatuksella tuetaan lapsen kokonaiskehitystä, sekä edistetään lapsen oppimisedellytyksiä (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 21).

Päivähoito ei ole musiikkitoiminnaltaan millään tavalla musiikkitoiminnan ulkopuolella ja on todella hyvä, että kunta tarjoaa kulttuurikasvatussuunnitelmassa mahdollisuutta hyödyntää musiikin toimijoita myös päivähoitoympäristössä. Loppujen lopuksi päiväkotikäisille lapsille tarjottavan musiikillisen toiminnan ei tarvitse olla monimutkaista, vaan toiminnan perusta voi olla laulussa, loruttelussa ja päivittäisissä musiikkirutiineissa. Laulut, lorut ja musiikkisadut auttavat lapsen musiikillista hahmottamista ja laulaminen tukee lapsen puheen kehitystä (Ruukonen ym. 2018, 24). Tämänkaltaista toimintaa ei vaadi suuri resursseja siihen nähden, miten merkittävää se on osana lapsen kehitystä varhaiskasvatuksessa.

2.4.2. Musiikkiharrastuksen merkitys

Torvinen ja Padilla (2005, 250) toteavat musiikin olevan osa kaikkien inhimillisten yhteisöjen toimintaa, joten sillä täytyy olla tietty arvo. Kiistatta musiikki vaikuttaa meihin jokaiseen ja sillä on suuria vaikutuksia myös yhteisöllisyyden kokemisessa. Jokainen voi huomata, että yhteen kokoontuvat ihmiset ottavat helposti musiikin yhdessäolon välineeksi, joko pelkästään kuunteluna tai myös yhteislauluna varsinkin virallisimmissä tilaisuuksissa. Musiikin arvo harrastuksena on merkittävä, koska musiikkia voi harrastaa mielekkäästi koko elämän ajan. Tämän vuoksi harrastusmahdollisuuksia pitää luoda musiikille yhtä lailla kuin muillekin aktiviteeteille.

Ilomäki ja Holkkola toteavat Juntusen, Nikkasen ja Westerlundin (2013, 204) mukaan, että musiikin opetuksen päämääränä on lasten ja nuorten instrumenttitaitojen tukeminen ja heidän musiikillisen kosketuspintansa rikastamisen ja laajentaminen. Vaikka tämä koskeekin musiikkioppilaitoksia, voi ajatusta laajentaa myös musiikin harrastustoimintaan kunnan ja perusopetuksen piirissä. Euran alueella toimiva Sataopisto tarjoaa instrumenttien yksityisopetusta, vaikkei tietenkään samoilla resursseilla, kuin musiikkiopistot tarjoaisivat. Kuitenkin sillä on suuri merkitys harrastustoiminnan motivaatiolle. Onnistuminen on oppilaan kannalta kaikkein merkittävintä ja musiikkitoiminnassa pitää ottaa huomioon tämä.

Sataopisto edustaa vapaata sivistystyötä ja siinä suhteessa kulttuurikasvatussuunnitelmalla on oleellinen osa musiikin harrastustoimintaan

motivoimisessa, koska kulttuurikasvatussuunnitelmassa toteutettavaan musiikin opetukseen tutustuu koko luokka ja voi näin löytää omaa kiinnostustaan musiikkiin. Vapaan sivistystyön musiikin opetukseen tarvitaan suoraan oma kiinnostus. Näin kulttuurikasvatussuunnitelman merkitys musiikkiharrastusta ajatellen korostuu.

2.5. Seurakunnan musiikki osana kulttuuria

Paanasen ja Tuomisen (2005, 162) mielestä perinteinen kirkkomusiikki on lapsesta saakka tuttua entistä harvemmalle. Tämän vuoksi on suuri merkitys kulttuurisesti tutustuttaa lapsia merkittävään ja arvokkaaseen soittimeen eli urkuihin. Perinteinen kirkkomusiikki on termi, jolla viitataan useimmiten juuri urkumusiikkiin, eikä sillä ensisijaisesti tarvitse olla uskonnollista merkitystä. Tällöin se tutustumiskohteena sopii kaikille riippumatta suhteesta uskontoon.

Issakainen (2005, 177) toteaa, että urkumusiikki on oleellinen osa kirkollista elämää. Kirkko on nykyaikana hyvin hankala ympäristö, koska se nähdään luonnollisesti ensisijaisesti uskonnon harjoittamisen paikkana. Kuitenkin kirkko voidaan nähdä olennaisena osana kulttuuria, vaikka ilman uskonnollista kontekstiäkin. Moneen kulttuurikasvatussuunnitelmaan kuuluu lähikirkkoon tutustuminen. Toisaalta musiikkikasvatuksen näkökulmasta jo pelkästään urut voisivat olla kulttuurillisen tarkastelun kohteena, vailla minkäänlaista uskonnollista osuutta.

Kirkollisellakin musiikilla on ennen kaikkea historialliset perinteet. Johan Sebastian Bachin urkumusiikin merkitys musiikkimaailmalle yleensä on huomionarvoista, koska pitkälti urkumusiikin osuus kirkon musiikissa perustuu tähän historiaan.

3 TUTKIMUS JA KEHITTÄMISMENETELMÄT

3.1. Tapaustutkimus eli case-tutkimus

Tapaustutkimus eli case-tutkimus soveltuu hyvin tämänkaltaiseen työhön. Tässä tilanteessa oli tapaustutkimuksen kohteena toiminnallisesti musiikin osuuden kehittäminen Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja perehtyminen musiikin merkitykseen kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnassa, sekä erilaisten keinojen hyödyntäminen musiikkitoiminnan aktivoimisessa. Tapaustutkimus sopii tähän työhön hyvin koska tutkimusanalyysi ei pyri yleistettävyyteen vaan pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan tapausta omassa kontekstissaan (Koppa, [viitattu 5.11.2019]).

Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2004, 129) mukaan tapaustutkimus sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun tutkimuksen tarkoitus on olla kartoittava, uusia näkökulmia etsivä ja hypoteeseja kehittävä. Tässä tutkimuksessa kyse on juuri kartoittavuudesta, sekä uusista näkökulmista nykyiseen toimintamalliin.

Edelleen Hirsjärven ym. mukaan (2004, 125) tapaustutkimus on yksityiskohtaista tutkimusta yksittäisestä tapauksesta tai toisiinsa suhteessa olevia tapauksia. Molemmat asiat toteutuvat tässä tapauksessa. Musiikin osuus Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa on käytännössä yksittäinen tapaus, johon vaikuttavat muut tapaukset, kuten musiikkikulttuuri kunnassa yleensä sekä muusikkojen ja musiikkikasvattajien määrä ja saavutettavuus kunnassa.

Koska Euran kunta on kokonsa ja rakenteensa puolesta tietynlainen, kuten jokainen paikkakunta, ei tuloksia voi verrata, kuin korkeintaan saman tyyppisten kuntien kohdalla. Koska erot kuntien kesken ovat merkittävät jo maantieteellisesti, ei yleistettävyys ole mahdollista.

3.2. Toteutus

Työn aluksi tutustuin Euran alueen musiikkitoimintaan ja edellisiin kulttuurikasvatussuunnitelmiin, sen jälkeen muihin Satakunnan alueen kulttuurikasvatussuunnitelmiin. Koska olen itse paikkakuntalainen ja olen työskennellyt vuosia muusikkona ja musiikkikasvattajana alueella, oli paikallisen musiikkielämän tuntemus oman kokemuksen kautta selkeä. Oma ammatillinen taustani auttoi ymmärtämään työn vaatimia haasteita ja toisaalta ammatillisista verkostoistani oli apua.

Toimenpidesuunnitelma on edennyt siten, että kunnan edustajan yhteydenoton jälkeen kokosin työryhmän suunnittelemaan musiikkitoimintaa kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Työryhmän eri näkökulmia sisältäneen toiminnan tuloksena kulttuurikasvatussuunnitelman tarjontaan ideoitiin musiikillisia elementtejä. Tämän jälkeen haastattelin kahta kulttuurikasvatussuunnitelmaan merkittävästä liittyvää henkilöä.

3.3. Ryhmätyöskentelyn toteutus ja jatkotoimenpiteet

Talvella 2019 ryhdyin kokoamaan ryhmää, joka suunnittelisi musiikin osuutta kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Tämän lisäksi ryhdyin kartoittamaan yleisestikin kunnan alueella toimivia muusikkoja ja musiikkikasvattajia. Opinnäytetyöni tärkeimmät tehtävät olivat saada musiikkia kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja toiseksi kartoittaa toimijoita ja saada jatkuvuutta musiikkielämän toimintaan kunnan alueella.

Kulttuurikasvatussuunnitelman musiikin osuutta suunnittelemaan sain itseni lisäksi kaksi musiikkipedagogia, kanttorin ja peruskoulun luokanopettajan, jonka vastuulle kuului koulussa musiikin opetus. Itse edustin ryhmässä muusikon näkökulmaa, vaikkakin olen koulutukseltani myös pedagogi.

Itselleni oli tärkeää, että työryhmän jäsenillä on erilaisia painotuksia. Näitä olivat mm. varhaisiän musiikkikasvatus, seurakunnan musiikki, instrumenttipedagogiikka, laulupedagogiikka, perusopetuksen musiikki ja muusikon luova työ. Osittain painotukset ryhmän jäsenillä olivatkin päällekkäisiä ja kaikki pedagogit omasivat myös muusikon roolin.

Aikataulut osoittautuivat haasteellisiksi, mutta lopulta päädyimme keskustelemaan sähköpostiviestein ryhmäkeskusteluina. Keskustelu eteni ja annoin kaikille tehtäväksi miettiä, minkälaista toimintaa kulttuurikasvatussuunnitelmaan pitäisi musiikin osalta saada ja sen myötä pyysin ehdottamaan konkreettisia kursseja ja pajoja. Jokaisella työryhmän jäsenellä oli omia ajatuksia tarjottavista pajoista, liittyen omiin vahvuuksiin musiikissa. Ryhmän suunnittelu oli aktiivista ja kaikilla oli selkeä käsitys siitä, mistä kulttuurikasvatussuunnitelmassa on kyse.

Työryhmän toiminta ja ideointi oli näin ollen erittäin onnistunutta. Ideoita kertyi 15 kappaletta, joita mietittiin ryhmässä ja osaa tarjottiin kulttuurikasvatussuunnitelman toimittajille. Koska jokaisella ryhmän jäsenellä on pedagoginen pätevyys, oli niiden arvioiminen pedagogisesti ja musiikillisesti pätevää. Joitakin ehdotuksia jätettiin pöydälle jo ryhmän sisällä, mutta suurta osaa tarjottiin kulttuurikasvatussuunnitelmaa toimittaneille viranhaltijoille. Ryhmän tärkein tehtävä oli ideointi ja uusien ajatusten tuominen kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja tässä työryhmä onnistui.

Koko työskentelyn ajan olin yhteydessä kulttuurikasvatussuunnitelman toimittajiin ja tapasin työryhmän edustajan kunnan ja perusopetuksen edustusta kulttuurikasvatussuunnitelmaan liittyen. Työryhmän työskentely kesti neljän kuukauden ajan. Huhtikuussa 2019 työryhmän työskentely oli valmista ja kulttuurikasvatussuunnitelman toimittajat hyväksyivät työryhmän suunnittelemat oppimispaketit musiikin osalta kulttuurikasvatussuunnitelmaan.

Tämän jälkeen jokaisella paketilla piti olla vetäjä. Osaan paketeista vetäjä löytyi työryhmän sisältä ja tämä oli helpointa, koska pakettien suunnittelutyöskentely oli selkiyttänyt kulttuurikasvatussuunnitelman vaatimuksia ja pakettien sisällöt olivat työryhmän jäsenten suunnittelemia.

Osaan paketeista piti saada vetäjä työryhmän ulkopuolelta ja se jäi tehtäväkseni. Olin yhteydessä seurakuntaan ja esitin seurakunnan kanttoreille urkujen ja urkumusiikin esittely-pakettia. Näin saimme seurakunnan yhteistyötahoksi kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja muutenkin oli selkeintä, että seurakunnan soitinta esittelee viranhaltija, joka sen parhaiten tuntee. Seurakunta ja kanttorit pitivät tämänkaltaista yhteistyötä tärkeänä ja suostuivat tämän paketin vetäjäksi. Seuraavaksi olin yhteydessä paikalliseen lauluntekijään, koska työryhmässä oli esitetty biisintekopakettia 7.–9.-luokkalaisille tarjottavaksi. Tämä paketti toteutui myös pienien muokkauksen jälkeen kaksiosaisena.

Kesäkuun alkuun mennessä kaikilla kulttuurikasvatussuunnitelman musiikkipaketeilla oli sisällönmukaiset vetäjät. Aikataulullisesti työryhmän työskentely oli toimivaa ja suunnittelutyön jälkeen myös toimijoiden tavoittaminen onnistui.

3.4 Haastatteluiden suunnittelu ja toteutus

Haastattelut toteutettiin siten, että suunnittelin kysymyksistä pohjan, jota käytin keskustelun tukena. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna kahdestaan haastateltavan kanssa. Nauhoitin haastattelut ja tein muistiinpanoja, sekä tarkentavia kysymyksiä. Kysymykset haastatteluihin syntyivät prosessin myötä ja niillä haluttiin tarkentaa kulttuurikasvatussuunnitelman toimittajien näkemystä. Haastattelut toteutettiin varsinaisen prosessin päätyttyä syksyllä 2019, eli kun uusi kulttuurikasvatussuunnitelma oli valmis.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2004, 201) mukaan haastattelussa selvitetään haastateltavan henkilön tuntemuksia ja ympäristön havainnointia. Haastattelun etuna on joustavuus haastattelutilanteessa siten, että haastatteluaihetta voi säädellä tilanteen mukaan ja vastauksien tulkinta helpottuu. Tässä työssä haastateltavat ovat aiheen asiantuntijoita, koska he ovat vastuussa kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumisesta. He tuntevat suunnittelun haasteet ja juuri näihin asioihin haastatteluissa perehdyttiin.

4 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Musiikki osana kulttuurikasvatussuunnitelmaa oli pääasiallinen tavoite, jonka lisäksi musiikin toimijoiden tavoittamisen keinot ja ajatukset musiikkitoiminnan kehittämisestä kunnan alueella kuuluivat olennaisena osana työhön. Varsinainen musiikin toimijoiden kartoittaminen jäi hyvin vähälle huomiolle työssä ja sen sijaan etsitään ratkaisua toimijoiden tavoittamisen erilaisiin keinoihin. Jos puhutaan kulttuurista yleisesti ja ajatellaan kulttuuriharrastusten mielekkyyttä, ovat harrastusten vaikutukset hyvinvointiimme yleisesti merkittäviä.

Korhosen (2017) mukaan kulttuuriharrastuksella on ihmiselle neljä vaikuttavaa elementtiä. Elämysten saanti, inhimillisten tarpeiden täytyminen, aistien virkistyminen ja elämismaailman rikastuttaminen. Hän toteaa, että jokaisella kunnalla pitäisi olla suuria painotuksia kulttuuriin strategiassaan. Kulttuurikasvatussuunnitelma vastaa tähän vaatimukseen lasten ja nuorten osalta ja antaa perusteen laajaan, eri kulttuurilajit huomioivaan kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Tämä ajatus on myös merkinä kulttuurin merkityksen kasvamisesta yhteiskunnassa ja kulttuurin harrastamisen merkityksestä.

Korhosen (2017) mukaan kunta on tulevaisuuden tärkeimpiä hyvinvointiorganisaatioita huolehtien asukkaidensa viihtyvyydestä ja hyvinvoinnista ja tämän vuoksi sekä kulttuurin, että liikunnan edistäminen on tärkeää toimintaa kunnalle. Kulttuurin merkitys hyvinvoinnille yhteiskunnassa on paljon viime vuosina esille noussut asia ja väestörakenteen muuttuessa kulttuurin ja kulttuuriharrastuksen merkityksen voi ajatella kasvavan entisestään.

4.1 Kulttuurikasvatussuunnitelma

Lähtökohdat kulttuurikasvatussuunnitelman laatimiselle Eurassa olivat varsin erilaiset verrattuna kahteen naapurikuntaan. Musiikin toiminnallisuus oli asia, jota Euran suunnitelmaan haluttiin ja tätä lähdettiin työstämään. Lisäksi paikallisuus ja paikallinen osaaminen olivat painotettavia asioita. Kunnan kulttuuritoimesta toivottiin, että jokaiselle ikäryhmälle tarjottaisiin jotakin. Esiopetus, alakoulu, yläkoulu ja lukio olivat mukana kohderyhminä, joille suunniteltiin tarjottavaa toimintaa. Kun ryhmä sai valmiita ehdotuksia ja ne oli kirjattu, kävin ehdotukset läpi kunnan ja koulutoimen edustajien kanssa. Ehdotuksia karsittiin ja lopulta saatiin pohja kulttuurikasvatussuunnitelman musiikin osuuteen. Tämä jälkeen tehtäväkseni jäi toimijoiden tavoittaminen kulttuurikasvatussuunnitelman pajoihin. Aktiivisin aika tähän koko toimintaan oli helmikuu-toukokuu. Lopputulos oli, että jokaiselle ikäryhmälle saatiin paketti tarjottavaksi kulttuurikasvatussuunnitelmassa.

Ehdotuksissa painopiste oli ikäryhmälle kiinnostavan paketin luominen. Ehdotuksissa oli mukana myös ns. kirkkomuskari, mutta se koettiin vahvasti liittyvän seurakunnan ydintoiminnan läheisyyteen, sekä tunnustuksellisuuteen eikä sitä päätetty tarjota kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan.

4.1.1. Päiväkoti

Päiväkoti-ikäisille tarjottiin muskarihetkiä, eli ohjattua musiikillista toimintaa. Tämä oli selkeä tarjottava paketti, ja helppo toteuttaa ikäryhmän kanssa. Muskaritoimintaa Euran alueella on myös mm. vapaan sivistystyön toimesta, mutta pakettina kulttuurikasvatussuunnitelmassa sen ajateltiin tavoittavan ikäryhmää laajemmin ja tämä ole tärkeä syy tämän paketin tarjoamiselle.

Päiväkotiin tarjottava musiikkihetki voisi parhaassa tapauksessa luoda päiväkotiin musiikista rutiinin, kun päiväkodin henkilökunta tutustuu musiikkihetkeen samalla. Näin musiikkitoiminta tulee osaksi päiväkodin arkea. Yhtään kyseenalaistamatta

sitä, etteikö musiikkitoiminta voisi olla osana päiväkodin arkea jo ilman ulkopuolista musiikin toimijaa, mutta kuitenkin kulttuurikasvatussuunnitelmassa tarjottava paketti päiväkodeille voisi tuoda uusia ideoita ja välineitä musiikkitoimintaan. Tämän paketin lisäksi voisi tulevaisuudessa tarjota pienimuotoista lisäkoulutusta musiikista päivähoidon henkilökunnalle ja näin tukea musiikin toteutumista arjessa.

4.1.2. Perusopetuksen 1.–6.-luokat

1.–6.-luokkalaisille tarjottiin kahdenlaista pakettia. Ensimmäisenä oli perinteiset lastenlaulut, joissa ryhmä tutustuisi lastenlaulutraditioon ja saisi sekä käsityksen lasten musiikin perinteistä, että vahvan lauluhetken. Perinteiset lastenlaulut olivat paketti, jonka ajateltiin palvelevan monella tasolla. Myös oma kokemukseni on, ettei ole enää itsestään selvää, että lapset osaavat perinteisiä lastenlauluja. Niiden voidaan ajatella olevan osa kulttuuriamme, ja jo tämän vuoksi niiden paikka on kulttuurikasvatussuunnitelmassa. Tämän lisäksi laulupedagogisesti moni perinteinen lastenlaulu on erinomainen tälle ikäryhmälle, sekä rytmisesti, että sävellajin kannalta. Tämä paketti kannustaa lapsia laulamaan ja on tärkeä sekä laulun, että lastenlaulukulttuurin tuntemisen kannalta.

1.–6.-luokkalaiset ovat isolla ikähaitarilla varustettu ryhmä. 7-vuotiaat ovat musiikillisesti eri asioista kiinnostuneet kuin 12-vuotiaat ja tämä piti ottaa huomioon suunnittelussa, niin että löydetään koko ikäryhmälle mielekkäitä musiikillisia toimintapaketteja.

Yleisesti tiedetään, että perusopetuksen musiikkitunteja on vuosien aikana vähennetty ja kaikki musiikillinen toiminta perusopetusikäisille on tärkeää. Välillä mediassa ja sosiaalisessa mediassa törmää väittämään, että koulussa ei enää lauleta, kuten ennen. Opintosuunnitelmat ovat muuttuneet vuosien varrella ja vaikka kouluissa kyllä lauletaan yhä edelleen, on muutoksia tapahtunut koko kansakuntamme kulttuurissa, eikä voida pitää enää itsestäänselvyyttenä, että tietyt laulut olisivat sellaisia, että kaikki osaavat.

Osittain tästä ajatuksesta nousi työryhmässä ajatus perinteisten lastenlaulujen tarjoamisesta kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Lauluhetken pitäjäksi valikoitui laulopedagogi, joka tarjoaa oman ammatillisen erityisosaamisensa perusopetuksen käyttöön. Tämä lauluhetki perinteisten lastenlaulujen parissa toisi hienosti myös kulttuurillista tuntemusta lapsille ja laulaminen ylipäätään olisi hetken pääasiallinen tarkoitus.

Lehtiranta (2015, 147) toteaa, että ihmisääni on aina mukamme instrumenttina. Ihmisäänen monimuotoisuus ääni-instrumenttina on vahva peruste sille, että kaikille pitää antaa mahdollisuus toteuttaa itseään laulaen, ryhmässä tai yksinään. Oma pääinstrumenttini on laulu ja tiedän kokemuksesta laulun positiiviset vaikutukset hengityksen ja ryhdin kautta aina emotionaalisiin vaikutuksiin. 1.–6.-luokkalaiset ovat myös ikäryhmä, jonka helpommin saa laulamaan verrattuna vanhempiin lapsiin. Kun tälle ikäryhmälle laulamisesta tehdään eräänlainen rutiini, se pysyy helpommin luontaisena koko elämän. Tämä paketti on joustavasti suunniteltavissa niin 7-vuotiaille kuin 12-vuotiaillekin ja tämä joustavuus oli tärkeä periaate pakettia suunnitellessa.

Toinen tällä ikäryhmälle tarjottava paketti oli Urkujen ja kirkkomusiikin esittely kotikirkossa. Työryhmässä nousi esiin kirkkomuskari. Tämä toiminnallinen paketti ei ollut valittujen joukossa sen mahdollisen tunnustuksellisen aseman vuoksi, koska koettiin, että seurakunnan laajempaan musiikkitoimintaan se sisältäisi uskonnollisuutta. Tätä lähestymistapaa ajatellen sen todettiin kuuluvan selkeämmin seurakunnan itsensä järjestämään toimintaan. Sen sijaan monen kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan kuului tutustuminen alueen kirkkoon ja tämä on tietysti kulttuurillisesti hyvin perusteltua.

Urkujen ja urkumusiikin esittely omassa lähikirkossa oli paketti, jonka vahva perustelu oli se, että uruilla ja kirkkomusiikilla on voimakkaat ja kauaskantoiset perinteet. Paketin periaate oli, että kanttori tai kirkkomuusikko esittelee musiikkia ja tutustuttaa urkuihin. Keskiössä on musiikki ja soitin kulttuurina, eikä uskonnon harjoittamisen välineenä. Tämä paketti toteutettiin yhteistyössä seurakunnan kanssa. Yleisesti ottaen urut ovat soitin, joka on kiinnostava tälle ikäryhmälle ja paketille oli myös tämä näkökulma huomioon ottaen vahvat perusteet. On myös tärkeä tutustuttaa lapsia täysin erilaiseen kulttuuriympäristöön, kuten kirkko.

Muidenkin kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmiin liittyi tutustuminen lähikirkkoon, mutta Euraan haluttiin paketti, jonka keskiössä on erittäin monimutkainen soitin, jonka hallinnan oppiminen kestää pitkään soittajalta.

Oma kokemukseni on se, että tämä ikäryhmä kokee urut mielenkiintoisena, varsinkin, kun siihen pääsee tutustumaan täysin erilaisesta näkökulmasta. Paketti huipentuu siihen, että jokainen oppilas saa käydä kokeilemassa, miltä tuntuu soittaa urkuja. Se on monelle ainutkertainen kokemus ja herättää kiinnostusta soitinta kohtaan. Lähestymiskohta pajassa on se, että alueen kanttorit toimivat urkujen esittelijöinä ja yhteyshenkilöinä, koska heillä on ammattinsa puolesta paras asiantuntijuus.

Urkuihin tutustutaan nimenomaan soittimena, sen eri puoliin ja sen monimutkaisuuteen. Myös urkumusiikkiin tutustutaan ja kanttori voi esitellä ohjelmistoaan. Näkökulma on kulttuuriin pohjautuva, eikä siihen kuulu uskonnon harjoittamista. Kyseessä on kulttuurihistoriallisesti arvokas soitin, jolla on pitkät perinteet, ei pelkästään Suomen, vaan myös Euroopan musiikillisessa kulttuurihistoriassa. Kanttorin ammattitaito ja laaja musiikillinen koulutus antaa tälle paketille hyvän pohjan musiikillisesti ja pedagogisesti. Olennaisinta on innostavuus ja sen huomioiminen, mikä saattaisi lapsia kiinnostaa ja mikä voisi saada heitä kiinnostumaan jopa urkujen soittamisesta. Urkujen monipuolisuus tulee selkeästi ilmi tutustuttaessa urkujen rakenteeseen ja siihen miten monimutkainen soitin urut ovat. Matalimman ja korkeimman äänen ero on yksi lapsia kiinnostava seikka. Toinen on urkupillien määrä, joka yllättää. Urkujen ollessa parhaimmillaan huoneen kokoinen soitin, siihen tutustuminen voi olla mieleen jäävä kokemus.

4.1.3. Perusopetuksen 7.–9.-luokat ja lukio

Peruskoulun 7.–9.-luokkalaisille sekä lukiolaisille tarjottiin niinkään kaksi pajaa, mutta nämä pajat luotiin, niin, että ne voidaan tarpeen mukaan yhdistää. Pajat olivat Lyriikkapaja ja Sävellyspaja. Eri toimijat tarjosivat nämä pajat. Keskiössä oli Lyriikkapaja, johon voi halutessaan lisätä sävellyspajan niin, että luotu lyriikka sävellettiin. Luovuus on merkittävä periaate nykyaikaisessa musiikkikasvatuksessa ja tämänkaltaisen paketin ajateltiin palvelevan parhaalla mahdollisella tavalla kyseistä ikäluokkaa, varsinkin kun perusopetuksen tuntiresursseilla harvoin ehtii tehdä mitään näin laajaa luovaa toimintaa.

Laululyriikka on monelle nuorelle kiinnostava oppimiskohde, vaikka ei itse olisi lyriikan tekemisestä kiinnostunut. Kun alan ammattilainen esittelee lyriikan laatimista ja luovaa työskentelyä, on näkökulma aivan uudenlainen oppilaita ajatellen. Toisaalta lyriikka on helppo syventymiskohde, koska käytännössä jokainen voi kirjoittaa ja luoda riimejä. Luova työskentely lyriikan parissa oli mielenkiintoinen lisä kulttuurikasvatussuunnitelmaan.

Sävellyspaja taas on vähän hankalampi, koska välttämättä ryhmän kaikki jäsenet eivät tunne musiikin teoriaa tai omaa soittotaitoa. Kuitenkin ohjaajan opettaessa parhaassa tilanteessa jokainen kokee opetustilanteen luovuuden ja työstää omaa musiikillista luovuuttaan. Nämä ovat paketit, jotka kuuluvat yhteen selkeästi, mutta jotta paketin yhteishinta ei olisi noussut liian suureksi, haluttiin paketit pitää erillään, jotta niistä voisi valita ainakin toisen. Paketit ovat kuitenkin yksinäänkin mielenkiintoisia ja luovia oppilaita ajatellen.

7.–9.-luokkalaiset eli yläkouluikäiset nuoret sekä lukiolaiset ovat musiikin suurkuluttajia lähtökohtaisesti. Musiikki on nuoruudessa voimakas osa identiteettiä. Uuden perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan luovuuden ja mm. säveltämisen ja musiikin tekemisen pitää näkyä musiikin opetuksessa (Opetushallitus 2014).

Edelleen viitataan musiikin tuntien vähenemiseen takavuosina ja resurssien riittävyyteen. Perusopetuksen musiikin tunneilla ison ryhmän kanssa on haastavaa

tuoda luovuutta oppitunneille tasavertaisesti. Erityisesti säveltäminen on perusopetusta ajatellen haastavaa tuntimäärät ja ryhmäkoot huomioiden.

Työryhmässä haluttiin luoda tätä taustaa vasten tälle ikäluokalle luovaa ja mielekästä toimintaa tarjottavaksi kulttuurikasvatussuunnitelmassa. Lyriikkapaja ja sävellyspaja suunniteltiin tälle ikäryhmälle motivoivaksi ja luovaksi toiminnaksi. Nämä tarjottavat paketit ovat linjassa näin myös valtakunnallisen opetussuunnitelman kanssa ja kannustavat ikäluokkaa luovaan työskentelyyn musiikin parissa. Mahdollista on ottaa kulttuurikasvatussuunnitelmasta pelkästään lyriikkapaja ja jos taloudelliset resurssit riittävät, voidaan ostaa vielä sävellyspaja, jossa tehdyt lyriikat saavat sävelen. Pajoilla on eri ohjaajat. Nykyaikainen musiikkikasvatus suosii luovaa työskentelyä ja tämä sopii 7.–9.-luokkalaisille todella hyvin.

Miettien biisinkirjoitusta ja säveltämistä, on ohjaajalla tietynlainen tehtävä työpajassa. Kun ajatellaan euralaista kulttuurikenttää ja alueen nuoria, sekä heidän mahdollisuuksiaan musiikin harrastamiseen, voidaan tulla siihen tulokseen, että kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisten lyriikka- ja sävellyspajojen ohjaajien tärkein tehtävä on olla ns. mahdollistaja. Mahdollistaja luo nuorille puitteet ja mukavan ilmapiirin säveltämiseen (Ojala & Väkevä 2013, 73).

Nuorilla voi olla paljon ideoita, joihin tarvitsevat vain kannustusta ja ohjausta. Tämänkaltainen luova toiminta voi olla rajoja rikkovaa Euran tapaisessa kunnassa.

Nuorten kanssa toimiminen koetaan usein haastavaksi ja heidän innostamisensa vaikeaksi. Musiikki on tässä pajassa välinen nuorten innostamiseen ja perustuu hyvin erilaiseen musiikkitoimintaan verrattuna perinteiseen perusopetuksen musiikin tuntiin. Varsinkin huomioiden, että lyriikkapaja on prosessi, jossa työstetään musiikillisia ideoita nuorista käsin.

4.2. Haastattelut

Haastattelussa olivat Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman toimittajat kulttuuripäällikkö ja lehtori.

Eurassa kulttuurikasvatussuunnitelman laadinnassa tärkeä lähtökohta on suunnitelman liittyminen perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Kulttuurikasvatussuunnitelman on oltava tuki perusopetuksessa.

Toinen tärkeä lähtökohta on paikallinen kulttuuri. Luonnollisesti myös musiikissa pitää näkyä paikallinen osaaminen. Tämän pohjalle kulttuurikasvatussuunnitelmaa on rakennettu Eurassa. Paikallisuutta ja laajuutta kulttuurissa on korostettu Eurassa ja se on ollut päämäärä. Paikallisyhteistyö on Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman pohja. Euralaisen musiikkikentän todettiin olevan rikas ja selkeä osa euralaista kulttuuria.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on vielä uusi asia yleisestikin. Nykyinen suunnitelma, johon jo musiikkia saatiin merkittävästi, on järjestyksessään kolmas Eurassa. Koska mallia tekemisestä ei ole ollut, toimijoita oli hankala tavoittaa tarjoamaan musiikillista toimintaa suunnitelmaan.

Todettiin, että nyt, kun musiikkitoimintaa on yhdistetty suunnitelmaan, on helpompi löytää myös uusien toiminnan tarjoajia. Kulttuurikasvatussuunnitelman ajatellaan olevan tärkeä apu perusopetuksen opettajille ja onnistuneet kokonaisuudet suunnitelmassa tuovat lisää käyttäjiä.

Haastatteluissa todettiin, että musiikillinen kenttä Eurassa on laaja, mutta ammattimuusikoita on kuitenkin tässä suhteessa vähän. Haasteensa musiikkiharrastukseen Eurassa tuo oman musiikkiopiston puuttuminen kunnasta. Kansalaisopisto Sataopisto on tärkeä toimija ja se on lisännyt musiikin kursseja kunnassa. Tällä on suuri merkitys, koska oppilaspaiikat lähimpiin musiikkiopistoihin ovat rajalliset, mutta kuitenkin musiikin harrastusmahdollisuuksia on tärkeä olla tarjonnassa.

Laajemmin kulttuurikenttää tarkastellessa huomataan, että kuvataiteilijat ovat järjestäytyneet muusikkoihin verrattuna hyvin ja tämä näkyy kuvataiteen hyvinvoinnissa kunnan alueella.

Kulttuurikasvatussuunnitelmassa haastateltavat kokivat musiikin osuuden tärkeänä, jotta kaikki taiteenlajit olisivat paremmin edustettuina. Musiikin tuominen vahvemmin kulttuurikasvatussuunnitelmaan, tuo mukanaan musiikin aseman vahventumista kunnan kulttuurisessa kentässä.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on käytössä Eurassa nyt kolmatta vuotta. Musiikin saaminen ohjelmistoon on ollut haastavaa ja koettiin, että kunnan alueella toimivat muusikot ovat joko niin työllistettyjä, että eivät ehdi tarjoamaan palveluitaan tai sitten heitä on vaikea tavoittaa.

Koulujen osalta kulttuurikasvatussuunnitelmaan osallistuminen perustuu vahvasti vapaaehtoisuuteen. Tämän myötä osa tarjottavista paketeista jää käyttämättä ja myös sen vuoksi musiikkia pitää tarjota ja paketteja tehdä tutuksi kouluille.

Haastatteluissa myös ilmeni tarvetta kulttuurikasvatussuunnitelman pakettien tutuksi tekeminen alueen opettajille, niin, että koulut ja kulttuurikasvatussuunnitelman toimijat kohtaisivat.

Oppilaiden harrastustoiminnalla kulttuurikasvatussuunnitelmalla ajateltiin olevan positiivisia vaikutuksia. Kun oppilaat tutustuvat muihinkin toimijoihin, kuin pelkästään omaan opettajaansa, saattaa kiinnostus lisääntyä ja erityisesti musiikkia ajatellen oppilas saattaa löytää harrastuksen eri tavalla, kuin pelkästään perusopetuksen piirissä.

Haastatteluissa myös todettiin, että musiikin osalta uusi perusopetuksen opetussuunnitelma on ylimitoitettu verrattuna tuntien määrään ja juuri tähän kulttuurikasvatussuunnitelmalla voi olla suuri apu opettajalle. Musiikin on haluttu olevan Euran kulttuurikasvatussuunnitelmassa täysin tasavertainen muiden kulttuurin lajien kanssa ja nykyisellään asia alkaa olla näin.

Euran kunnassa ammatillisten verkostojen merkitys koettiin tärkeäksi ja se on kehitettävä asia myös kulttuurikasvatussuunnitelman osalta.

4.3. Musiikkitoiminnan kehittäminen kunnassa ja kehityssuunnitelma

Kulttuurikasvatussuunnitelmaan saatiin työn tavoitteiden mukaisesti musiikkitoimintaa. Tietyissä mielessä musiikin toimijoidenkin tavoittaminen helpottui työn myötä. Voidaan ajatella myös, että kunnan musiikkitoiminta on saanut uudenlaista elinvoimaa ja perusopetuskaudelle 2020-2021 on suunnitteilla musiikkikerhotoimintaa musiikkipedagogien vetämänä. Tämä suunniteltu toiminta on syntynyt tämän opinnäytetyön yhteydessä käytyjen keskustelujen myötä ja on hyvä esimerkki kunnan musiikkitoiminnan edistämisestä. On tärkeää aktivoida kunnan alueella toimivia muusikkoja ja musiikkikasvattajia ja tietyissä mielessä kehitystä myös tässä on tapahtunut.

Kehittämissuunnitelma oli tarpeellista luoda, jotta musiikkitoiminta saisi lisää painoa kunnan kulttuurikentässä. Luomassani kehittämissuunnitelmassa olen pyrkinyt miettimään koko projektia ja kaikkea, mitä kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen Euran kokoisessa kunnassa vaatii, puhumattakaan musiikin osuudesta siinä.

Kehittämissuunnitelmassa painotan yhteistyötahoja, koska uskon, että tulevaisuudessa monialaisuus ja hyvät verkostot ovat entistä tärkeämpiä varsinkin kun luodaan kulttuuripalveluja pienemmällä paikkakunnalla.

Kehittämissuunnitelma

Suunnitelman malli pohjautuu Terveysten edistämisen keskuksen luomaan Suunta – Toiminnan ja arvioinnin suunnittelun työkaluun (2010) jota hyödyntäen voidaan määrittellä kehittämistoiminnan tavoitteet, työkalut sekä tavoiteltavat tulokset ja niiden arviointikeinot.

Opinnäytetyön tulosten ja kokemusten perusteella ehdotan musiikillisen toiminnan kehittäminen Euran kunnassa seuraavasti.

Tarve

Kehittämistoimintaa ohjaavana tarpeena on musiikkitoiminnan turvaaminen kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnassa ja Euran kunnan alueella sekä musiikkitoiminnan aktivoiminen ja musiikkitoiminnan arvostuksen nousu.

Päämäärä

Kehittämistoiminnan päämääräksi voidaan määrittää sekä musiikin toimijoiden tavoittamisen ja aktivoitumisen sekä kuntalaisten löytämisen musiikkiharrastuksen pariin luomalla motivoivaa toimintaa erityisesti lasten ja nuorten osalta.

Tavoite

Musiikillisen toiminnan kehittämiseksi Euran kunnan alueella voidaan yleistavoitteeksi asettaa musiikin toimijoiden aktiivisuuden lisääminen kunnan alueella ja palveluiden tarjoamisen.

Keino

Jotta kehittämisen päämäärä ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa, on panostettava toimijoiden aktiiviseen tavoitteluun. Tässä huomioidaan erityisesti Euran alueella toimivat eri yhteistyötahot, kuten musiikkikasvattajat, muusikot ja musiikin harrastajat.

Prosessi

Kehittämisprosessi etenee siten, että saadaan seuraavista yhteistyötahoista jokaisesta vähintään yksi yhteyshenkilö saman neuvottelupöydän ääreen ideoimaan kunnan musiikkitoimintaa ja yhteistyötahojen yhteistoimintaa:

Sataopisto tarjoaa selkeän väylän tavoittaa musiikkikasvattajia.

Euran seurakunnan kautta tavoitetaan kanttorit musiikin ammattilaisina.

alueen kuorojen kautta tavoitetaan kuoronjohtajat ja kuoromusiikin harrastajat.

Näiden lisäksi on hyvä kartoittaa Euran alueen muut toimijat musiikin osa-alueilta.

Tehtävät

Kehittämistoiminnan tueksi olisi hyvä perustaa vapaaehtoisuuteen perustuva musiikillinen toimikunta, jossa olisi kunnan edustaja, musiikkiin ja/tai musiikkikasvatukseen liittyvä edustaja jokaisesta mainitusta yhteistyötahosta ja tämän lisäksi muita kiinnostuneita muusikkoja ja musiikin harrastajia.

Tulokset

Kehittämistoiminnan yhtenä tuloksena on musiikkitoiminnan ylläpitäminen ja vuosittainen päivittäminen Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmassa sekä

musiikkitoiminnan aktiivisuuden nousu Euran kunnan alueella yleensäkin. Toisena tärkeänä tuloksena voidaan nähdä musiikillisen yhteistyön kasvu eri tahojen kesken. Pidemmän tähtäimen tuloksena voisi ilmetä euralainen uusi musiikillisen kulttuurin nousu yhteisöllisyyden ja verkostojen laajentumisen myötä.

Onnistumisen kriteerit

Kehittämistoiminnan arvioinnissa voidaan huomioida muun muassa seuraavat asiat:

- miten kulttuurikasvatussuunnitelmaa voidaan uudistaa vuosittain musiikin osalta
- miten voidaan arvioida koko kunnan alueen musiikillista virkistymistä
- miten musiikillinen aktiivisuus tukee kulttuurista toimintaa kunnassa

Suunnitelman toimeenpanijana olisi Euran kunta ja tarkennettuna kunnan kulttuuritoimi ja sivistystoimi. Työryhmälle nimettäisiin yhteyshenkilöt kunnasta ja perusopetuksesta ja sitten projektin vetäjä. Työryhmän vetäjä ja yhteyshenkilöt kartoittavat työryhmän, joka toimii kehityssuunnitelman mukaisesti hyödyntäen verkostoja kunnan alueella. Ajallisesti kehittämissuunnitelma toimisi vuoden 2020 aikana, aktiivisimmin alkuvuodesta kesään, jolloin tulevaan kulttuurikasvatussuunnitelmaan saataisiin uudelleen musiikin opetuspaketteja. Tämän lisäksi työryhmä ideoisi musiikin harrastustoimintaa ja musiikin yhteistoimintaa eri yhteisöjen ja toimijoiden kesken. Tämänkaltaisen kehittämisprojekti aktivoisi kunnan musiikkitoimintaa laajasti, tuoden suunnittelemaan erilaisia toimijoita kunnan alueelta. Oleellista on laatia selkeä työjärjestys työryhmälle tai toimikunnalle, siten, että aikataulut ovat selkeät ja tukevat työryhmän työskentelyä. Tärkeää olisi saada kaikista suunnitelmassa mainitsemistani yhteistyötahoista edustaja mukaan suunnitteluun, koska tämä toisi erilaisia näkökulmia työskentelyyn ja musiikkielämän aktivoitumiseen kunnan alueella.

4.4. Yhteenveto

Oheisissa kaavioissa verrataan edellisen ja nykyisen Euran kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman musiikin osuutta. Kuvio 1 kuvaa edellistä kulttuurikasvatussuunnitelmaa, jossa musiikin osuus oli hyvin vähäinen. Kuvio 2 kuvaa nykyistä kulttuurikasvatussuunnitelmaa, johon opinnäytetyön myötä saatiin selkeästi kasvatettua musiikin osuutta kulttuurikasvatussuunnitelman tarjonnassa.

Musiikin osuus kuviossa 1 on vain 3 prosenttia, eli käytännössä vain kaksi musiikkiopistojen tarjoamaa soitinesittelyä. Kuviossa 2 musiikin osuus on kasvanut 13 prosenttiyksikköä edellisestä suunnitelmasta. Myös muut paketit ovat kulttuurikasvatussuunnitelmassa muuttuneet, mutta musiikin osuuden selkeä kasvu on nähtävissä kuvioissa.

Kuvio 1. Musiikki osuus (Euran kulttuurikasvatussuunnitelma 2018).

Kuvio 2. Musiikin osuus 2019-2020 (Euran kulttuurikasvatussuunnitelma 2019).

Musiikin osuus suunnitelman tarjonnasta on noussut selkeästi ja tämä oli työn tärkein tarkoitus. Ei ole oleellista ajatella, että musiikin osuuden pitäisi olla tätäkin suurempi. Oleellisinta on, että musiikki on osa kunnan tuottamaa kulttuuritoimintaa ja selkeä kasvu tarjonnassa näkyy, kuten kuviosta 2 voidaan todeta.

Paketteja musiikin osalta oltaisiin voitu luoda enemmänkin, mutta työryhmässä pidettiin tärkeänä, että jokaiselle ikäluokalle varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja myös lukioon saadaan tarjottua kulttuurillista musiikkitoimintaa. Koska kulttuurikasvatussuunnitelma ei ole aiemmin sisältänyt musiikkia, oli näiden musiikillisten pajojen luonti Euran kunnassa eräänlaista pioneerityötä ja haluttiin nähdä pajojen kiinnostavuus ja se paljonko niitä lopulta toteutetaan. Tämän kulttuurikasvatussuunnitelman jälkeen, kun uutta aletaan luoda, on nähtävillä pakettien kiinnostus ja toimivuus. Tarkoitus onkin katsoa seuraavaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa ajatellen se, mitä näistä paketeista jätetään sellaisenaan uuteen suunnitelmaan ja minkälaista uutta toimintaa näiden pakettien myötä toivotaan ja kehitetään.

Karppinen ym. (2008, 83) toteavat, että kumppanuutta kulttuuritoimen ja koulun välillä pitää tukea. Tämä toteutuu kulttuurikasvatussuunnitelmassa Euran alueella varsinkin nyt, kun musiikkitoimintaa on suunnitelman tarjonnassa. Kumppanuus on monella tavalla tärkeää kulttuuritoiminnan yleisen kehittämisenkin kannalta ja tässä asiassa on tärkeää löytää erilaisia toimintamalleja yhteistoiminnalle. Harrastustoiminta musiikillisesti on Euran kokoisessa kunnassa monesta asiasta riippuvaista. Jos ajatellaan, että pääsääntöinen soittoharrastuksen mahdollistaja alueella on kansalaisopisto Sataopisto, on tärkeää, että alueella tuetaan musiikkiharrastusta myös perusopetuksen ja kunnan kulttuurityön osalta. Musiikin harrastusmahdollisuuksien luominen on tärkeää tämän kokoisessa kunnassa. Työn tärkein tavoite oli saada kulttuurikasvatussuunnitelman tarjontaan musiikkia ja se toteutui suunnitellusti. Työn myötä saatiin alulle uusi toimintamalli musiikin tarjonnan suunnitteluun kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja toimijoita aktivoidaan tulevaisuudessa toivottavasti samaan tapaan, kuin tämän prosessin aikana.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA OMA POHDINTA

Euran kunnan musiikillinen kenttä on laaja, kuten kunnan pinta-alakin. Toimin itse kentän sisällä laajasti muusikkona ja musiikkikasvattajana sekä kuoronjohtajana. On tärkeää huomata, että pienellä paikkakunnalla yhteistyö musiikillisten toimijoiden kesken ei ole itsestäänselvyys, vaan tarvitsee jonkun toimeenpanijan. Kunnan kulttuurikasvatussuunnitelmaan musiikin suunnittelu oli lopulta helppoa, kun päädyttiin kokoamaan eri näkökulmia sisältävä ryhmä toimijoita. Tehtäväkseni jäi suunnittelun jälkeen saada vetäjät suunniteltuihin työpajoihin ja tässä itseäni auttoivat omat paikalliset verkostoni. Ajankäytöllisesti oli kuitenkin haastavaa suunnitella ja sen jälkeen saada vetäjä, joka sopi suunniteltuun pajaan. Mielestäni kulttuurikasvatussuunnitelmaa laadittaessa pitäisi aina musiikin osalta olla jonkinlainen työryhmä, joka suunnittelee musiikin osuuden. Näin voidaan käydä läpi, mikä toimii edellisessä suunnitelmassa ja mitä halutaan seuraavaan. Erilaiset näkökulmat ovat tärkeitä musiikkitoimintaa suunnitellessa, koska kulttuurikasvatussuunnitelma kattaa suuren joukon eri-ikäisiä lapsia ja nuoria. Toisaalta on tärkeää tavoittaa suoraan palvelun tarjoajat kulttuurikasvatussuunnitelmaan, koska kaikkein mielekkäintä on kaikille osapuolille, jos paketin vetäjä voi suorittaa omaa erityisosaamistaan.

5.1. Musiikkitoiminnan merkitys kokemuksen pohjalta

Euran kokoisessa kunnassa musiikkitoiminta lapsille ja nuorille on ensiarvoisen tärkeää. Kuten työssä aiemmin olen maininnut, liittyi Kiukaisten kunta Euran kuntaan vuoden 2009 alussa. Olen itse syntynyt Kiukaisissa ja käytännössä ainut mahdollisuuteni harrastaa ja opiskella musiikkia lapsena, oli kunnan alueella toimiva kansalaisopisto. Musiikkiopistot ovat kunnan asukkaiden näkökulmasta kaukana ja oppilaspaikkoja vähän. Vaikkakin kunnan sisällä on lähimusiikkiopistojen toimintaa, mutta kuten olen aiemmin työssä todennut, on oppilaspaikkoja vähän kunnan väkilukuun nähden.

Kiukaisten kansalaisopistossa oli jo minun lapsuudessani 90-luvulla soitinten yksityisopetusta lapsille. Koska kansalaisopiston soittotunnit olivat käytännössä

ainut mahdollisuus soiton oppimiseen, olin lapsesta asti tässä opetuksessa mukana. Vaikka "tunti" tarkoitti kansalaisopiston resursseilla käytännössä 15minuutin henkilökohtaista kontaktiopetusta, se kuitenkin auttoi eteenpäin musiikkiharrastuksessa. Myöhemmin aika piteni 20 minuuttiin oppilasta kohden, mutta edelleen aika on lyhyt. Olen itse hyvä esimerkki siitä, että tämä musiikkitoiminta lapsena on johtanut minut musiikin ammattilaiseksi. Sen vuoksi omaan kokemukseeni nojaten voin korostaa, miten tärkeää on, että Euran kokoisessa kunnassa panostetaan lasten ja nuorten musiikkitoimintaan aivan yhtälailla, kuin muuhunkin harrastustoimintaan. Tärkeää on tavoittaa innostavia ja lapsia ja nuoria ymmärtäviä musiikkikasvattajia ja musiikkitoiminnan vetäjiä. Kaikilla musiikkitoimintaa ohjaavilla ei tietenkään tarvitse olla pedagogista koulutusta, vaan omat taidot ja tiedot ratkaisevat paljon musiikkitoiminnassa.

5.2. Ammatillinen näkökulmani

Oma ammatillinen näkökulmani on pedagoginen ja toisaalta myös muusikon luovaan työskentelyyn nojaava. Olen koulutukseltani kanttorin virkaan pätevä muusikko AMK ja pedagogi. Oma kokemukseni muusikon työstä ja musiikkikasvattajana on ohjannut tätä opinnäytetyötä ja tunnen hyvin haasteet, joita kulttuurialalla on. Euran alueella olen toiminut jo useita vuosia musiikin tuntiopettajana vapaassa sivistystyössä, sekä jonkin aikaa myös perusopetuksessa. Työhöni on kuulunut lasten ja nuorten musiikinopetusta niin instrumenteissa, kuin ryhmäopetuksenakin. Tunnen myös kanttorin työn kautta nuorten musiikin ja sen merkityksen nuorten elämässä. Olen omassa työelämässäni kokenut, että musiikki on erinomainen väline nuorten kanssa toimimiseen.

Toimiessani 7.–9.-luokkien musiikin tuntiopettajana jonkin aikaa ja samaan aikaan musiikin instrumenttiopettajana vapaan sivistystyön piirissä saman kunnan alueella, huomioin, että 7.–9.-luokkien perusopetuksen oppilaani tulivat helposti vapaan sivistystyön musiikintunneille vapaa-ajallaan ja alkoivat harrastamaan musiikkia. Näitä oppilaita oli minulla useita. Kun työni 7.–9.-luokkien musiikinopettajan loppui, hävisivät samalla tuon ikäryhmän oppilaat vapaan sivistystyön tunneilta lähes täysin. Tämä on mielestäni hyvä osoitus siitä, mikä merkitys on monialaisuudella ja

sillä, että oppilaat kokevat musiikkitoimintaa eri ohjaajien vetämänä. Oppilaan on helppo tulla soittotunnille ja musiikkiharrastukseen, jos ohjaaja on tuttu. Omassa tapauksessani olin tuttu oppilaille perusopetuksen kautta ja tämän myötä he löysivät vapaan sivistystyön tunneille, mutta yhteys voi olla myös jokin toinen, esimerkiksi kulttuurikasvatussuunnitelman musiikkipaketin ohjaaja.

Ajattelen itse, että kulttuurikasvatussuunnitelman musiikkipaketin ohjaaja voi parhaimmillaan saada ryhmästä oppilaan myös muuhun musiikkitoimintaansa ja oppilaiden kiinnostus musiikkiin harrastuksena kasvaa. Tämän vuoksi painotan yhteistyötahojen merkitystä. Jos esimerkiksi paikkakunnan seurakunnan kanttori tarjoaisi kulttuurikasvatussuunnitelmaan jonkinlaisen musiikkipaketin oman osaamisensa mukaan, se saattaisi saada oppilaita kiinnostumaan seurakunnan muusikon työstä. Jos taas alueen vapaan sivistystyön musiikkikasvattaja/muusikko tarjoaisi kulttuurikasvatussuunnitelmaan pakettia, olisi hänellä mahdollisuus näyttää osaamistaan kokonaiselle koululuokalle ja saada oppilaita vapaan sivistystyön piiriin. Tästä minulla on omakohtainen kokemus, josta jo mainitsin ja uskallan väittää, että oppilaat löytäisivät varmasti uusia ulottuvuuksia musiikkiharrastukselleen kulttuurikasvatussuunnitelman myötä. Yhtälailta ns. Freelance-toimijat, muusikot ja musiikkikasvattajat voisivat tarjota musiikkitoimintaa kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja voisivat sen myötä löytää oppilaita ja uusia tapoja toimia ammatillisesti.

Toisaalta mietin kulttuurikasvatussuunnitelman mahdollisuuksia tulevaisuuden perinteisten musiikkiharrastusten pelastajana, esimerkkinä perinteiset kuorot ja puhallinorkesteri. Olen toiminut kuoronjohtajana Pirkanmaan ja Satakunnan alueella ja huomio on joka puolella samankaltainen. Kuoroissa väki vähenee ja uusia harrastajia on vaikea saada mukaan. Toki tähän tarvitaan kulttuurinmuutosta myös kuorojen osalta ja vahvaa mietintää siitä, mikä voisi saada uuden sukupolven löytämään kuoroharrastuksen laajemmin. Ongelma on laaja, mutta korostuu pienemmillä paikkakunnilla. Kuorolaisten keski-ikä alkaa olla hyvin korkea ja tietoisuus paikallisista kuoroista ei nuoremmilla ole kovin hyvä. Kulttuurikasvatussuunnitelmaan pitäisi minusta jokaisella varsinkin pienemmällä paikkakunnalla liittää paketti oman paikkakunnan musiikkielämän tietoisuuden

lisäämisestä. Toteutustapa toiminnallisuutta ajatellen on hankala toteutettava, koska kulttuurikasvatussuunnitelman toiminta on suunniteltu koulupäiviin.

Joka tapauksessa kulttuurikasvatussuunnitelman hyödyt eivät ole pelkästään perusopetuksen oppilaille tai pakettien tarjoajille, vaan mahdollisuus on virkistää koko paikkakunnan kulttuurikenttää ja tällä on suuri merkitys suunnitelmaa laadittaessa. Tämän vuoksi ehdottamani kehityssuunnitelma olisi oleellinen osa koko musiikillisen kentän virkistämiseksi.

5.3. Yhteenvedoksi

Euran kunnassa on hienot perinteet musiikkielämässä, joskin musiikki on omasta näkökulmastani katsoen jäänyt ehkä liikunnallisten aktiviteettien varjoon. Urheiluseuratoiminnan voin katsoa olevan Eurassa selkeästi aktiivisempaa, kuin vaikkapa musiikin. Kuitenkin oma kokemukseni on, että lapsilla ja nuorilla on Euran alueella mielenkiintoa musiikin harrastamiseen ja silloin on valtavan tärkeää luoda siihen mahdollisuuksia. Kulttuurikasvatussuunnitelmaan tutustuessani tätä työtä tehdessä huomioin, että loppujen lopuksi kaikki musiikillinen toiminta, mitä lapsille ja nuorille tarjotaan, on tärkeää harrastuneisuuden ja musiikillisen motivaation vuoksi. Eurassa on hyvin positiivinen asenne musiikkiin ja musiikkiharrastukseen ja huomioin selkeästi, että joka suunnalta on toivetta ja tilausta musiikkiharrastuksen tukemiseen ja toiminnan järjestämiseen Euran kunnassa. Mielestäni pienen kunnan vahvuus on yhdessä tekeminen ja tässä työssä esitänkin, että yhteisöt ja toimijat tekisivät yhteistyötä ja toisivat omia ideoitaan käytännön toteutuksen tueksi. On suuri merkitys tehdä yhdessä ja tuoda oma panoksensa musiikin harrastusmahdollisuuksiin.

Suosittelen kehittämissuunnitelmani tapaan, että työryhmää kokoamaan valittaisiin kunnan alueelta joku musiikin toimija joko muusikko tai musiikkikasvattaja, joka kokoaa työryhmän. Näin saataisiin laajempaa näkökulmaa musiikin toimintaan kulttuurikasvatussuunnitelmassa.

Kun otetaan huomioon Euran kunnan sijainti isompiin kaupunkeihin eli Poriin ja Raumaan nähden, on Euran mielestäni tärkeää kehittää omaa kulttuuritoimintaa, koska matkaa kaupunkeihin kertyy sen verran, että kuntalaisten liikkuminen harrastusten perässä ei ole mielekäästä.

Kunnan alueella toimii kuitenkin sekä muusikkoja, musiikkikasvattajia, että iso joukko musiikin harrastajia, joten musiikkiharrastuksen turvaaminen kunnan asukkaille ja erityisesti lapsille ja nuorille pitäisi olla verrattain helppoa.

Maamme jokaisella paikkakunnalla toimii evankelisluterilainen seurakunta, jonka viranhaltijoina on myös musiikin ammattilaisia eli kanttoreita. Jokaisella pitäjällä on siis musiikin ammattilaisia alueellaan, vaikka sitä ei aina huomioidakaan kanttorien kohdalla. Olen itse miettinyt tätä puolta, koska kuten tiedämme, seurakuntien talous valtakunnallisesti muuttuu kaiken aikaa haastavammaksi ja uusia keinoja on löydettävää. Jos mietin musiikkia ja musiikkikasvatusta, niin tässä voisi olla jonkinlainen ratkaisu, kun seurakunnat ja kunnat etsisivät yhteistyötä tätä kautta. Toki on selvää, että kanttorien virkatyö saattaa olla hyvin kuormittavaa, eikä työaika riittäisi ns. seurakunnan ulkopuoliseen tunnustuksettoman musiikkitoiminnan ohjaamiseen, mutta on myös kanttorinvirkoja, jotka ovat osa-aikaisia ja näissä tapauksissa musiikin ammattilaista voisi työllistää lisää ja tämä olisi toivottuakin. Olen työssäni korostanut eri yhteisöjen yhteistyötä ja tämä olisi yksi selkeä esimerkki siitä, että ammattimaiset toimijat löytyvät ja heidät on helppo tavoittaa ja löytää, mutta tätä harvoin tullaan ajatelleeksi. Isommissa seurakunnissa olen nähnyt myös musiikkikasvattajan työpaikkoja avoimina ja tämä kertoo mielestäni siitä, että musiikkikasvatus on huomattu merkittävänä työmuotona seurakunnissakin. Tietenkin on muistettava, että pienemmillä seurakunnilla ei ole taloudellisia resursseja erillisen musiikkikasvattajan palkkaamiseen, mutta tämä osoittaa sen, että tarvetta musiikkikasvatukselle on niin kunnassa kuin seurakunnassakin ja tämän vuoksi yhteistoimintaa on tärkeää kehittää. Tässä työssä yhteistyö seurakunnan ja kunnan välillä otettiin huomioon ja saatiin kulttuurikasvatussuunnitelmaan paketti, jossa kanttorit ohjaavat lasten tutustumista urkuihin.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa yleisesti ajatellen, yhteistyö eri tahojen kanssa on suunnitelman toteutumisen ehto, oli sitten kyse musiikin tarjonnasta suunnitelmassa

tai mistä tahansa muusta kulttuurin osa-alueesta. Mielestäni kunnan asenteella on suuri merkitys ja Euran kunnassa halutaan painottaa kulttuuriharrastuksen ja kulttuurin merkitystä, sekä musiikin osuutta siinä. Se, että kunnassa halutaan pitää kulttuurikasvatussuunnitelma päivitettyinä ja toiminnallisena, kertoo positiivisesti paljon kunnan asenteesta ja panostuksesta lasten ja nuorten kulttuurikasvatukseen ja antaa hyvän pohjan toiminnalla ja kulttuurin eri osa-alueiden toimijoille.

Toivon, että tämän työn myötä musiikillinen kenttä kunnassa aktivoituu nyt, kun kulttuurikasvatussuunnitelmaan on saatu musiikkia. Toivon myös, että suunnitelman musiikkipaketteja käytetään, koska se lisää myös tarjoajien motivaatiota kulttuurikasvatussuunnitelmaa kohtaan ja saa uusia pakettien tarjoajia kiinnostumaan kulttuurikasvatussuunnitelmasta mahdollisuutena myös omaan työskentelyyn.

Lähteet

- Anttila, M & Juvonen, A. 2006. Musiikki koulussa ja nuoren elämässä. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Euran kunta. 28.11.2019 [Verkkosivu].
[Viitattu 30.11.2019] Saatavana: www.eura.fi/
- Eurajoen kulttuurikasvatussuunnitelma. 2016.
[Verkkojulkaisu]. Eurajoki: Eurajoen kunta. [Viitattu 10.11.2019]. Saatavana: https://peda.net/eurajoki/peruskoulut/ops2016/po/liitteet-pops/pol/ek:file/download/dc190cbd8ace7d43715d12487c39dc96480a6c75/Eurajoen%20kulttuuri_kasvatussuunnitelma.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja Kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammerpaino.
- Huotilainen, M. Ei päiväystä. Musiikki, aivot ja oppiminen. [Verkkojulkaisu]. [viitattu 2.11.2019]. Saatavana: <https://docplayer.fi/68381701-Musiikki-aivot-ja-oppi-minen-professori-minna-huotilainen-helsingin-yliopisto.html>
- Issakainen, T. 2005. Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla. Helsinki: Saarijärven offset.
- Juntunen, M-L., Nikkanen, H. & Westerlund, H. 2013. Musiikkikasvattaja. Juva: Bookwell Oy.
- Karppinen, S., Ruokonen, I & Uusikylä, K. 2008. Nuoret ja Taide. Helsinki: Finn Lectura.
- Kulttuurikasvatussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 9.11.2019]. Saatavana: <https://www.lastenkulttuuri.fi/kulttuurikasvatussuunnitelma/>
- Korhonen, M. 2017. Kulttuurin merkitys kansalaisen arjessa ja elinympäristössä.

- [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 10.11.2019]. Saatavana:
<https://100puheenvuoroataiteesta.taike.fi/kulttuurin-merkitys-kansalaisen-arjessa-ja-elinymparistossa/>
- L 8.2.2019/166 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. 8.2.2019. [Verkkajulkaisu].
 [Viitattu 2.11.2019]. Saatavana:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
- Lehtiranta, E. 2015. Musiikki, henkisyys ja hyvinvointi. Helsinki: Basam Books.
- Louhivuori, J., Paananen, P & Väkevä, L. 2011. Musiikkikasvatus. Vaasa: Fisme Ry.
- Luokkala, M & Grahn, P. 2018. Musiikin varhaiskasvatuksen käsikirja musiikkimat-kailijoille. Helsinki: Suomen musiikkimatka Oy.
- Nurmi, M. 2019. Mitä musikaalisuus on? Tampere: Vastapaino.
- Ojala, J. & Väkevä, L. 2013. Säveltäjäksi kasvattaminen. Tampere. Suomen yliopis-topaino Oy.
- Paananen, T. & Tuominen, H. 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Porin kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma.2013.
 [Verkkajulkaisu]. Pori: Porin kaupunki. [Viitattu 10.11.2019].
 Saatavana:
https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/porin_kulttuuripolku_1.pdf
- Rauman kulttuurikasvatussuunnitelma. 2018.
 [Verkkajulkaisu]. 2018. Rauma: Rauman kaupunki.
 [Viitattu 10.11.2019]. Saatavana: <https://www.rauma.fi/wp-content/uploads/2018/07/Kulttuurikasvatussuunnitelma-2018-2019.pdf>
- Rinne, R., Haltia, N., Lempinen, S. & Kaunisto, T. 2018. Eriarvoistuva maailma – tasa-arvoistava koulu. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Ruokonen, I. 2016. Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka. Helsinki: Finn Lectura.
- Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. Toim. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Seilo, M. 2012. Kulttuurikasvatus hyvinvoinnin synnyttäjänä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 17.11.2019].
 Saatavana:<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40448/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201211273084.pdf>
- Tapaustutkimus. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

[Viitattu 5.11.2019]. Saatavana:
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/utkimusstrategiat/tapaustutkimus>

Tarkkonen, T. & Sassi, P. 2006. Lapsi ja Taide. Helsinki: Cosmoprint.

Torvinen, J.& Padilla, A. Toim. 2005. Musiikin filosofia ja estetiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014. [Verkkajulkaisu] Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu 9.11.2019]. Saatavana:
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Suunta – Toiminnan ja arvioinnin suunnittelun työkalu. 2010. [Verkkajulkaisu] Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen keskus. [Viitattu 7.12.2019] Saatavana:
https://www.innokyla.fi/documents/109831/0/Suunta_pdf.pdf

Virolainen, J. 2015. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Cupore [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 15.11.2019]. Saatavana:
https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf

Liite 1

Haastattelupohja

Musiikkikenttä Euran kunnassa, Musiikin merkitys Euran kulttuurikentässä

Musiikin merkitys kulttuurikasvatussuunnitelmassa

Miksi musiikkia on ollut vaikea saada kulttuurikasvatussuunnitelmaan

Perusopetuksen opetussuunnitelma ja kulttuurikasvatussuunnitelma

Opinnäytetyön merkitys kulttuurikasvatussuunnitelmalle

Sataopiston vaikutus

Verkostot kunnan alueella

Lisättävää